

Bestuurlijk jaarverslag 2022 ZWN

**rudolf steiner
college**

MARECOLLEGE

juni 2023

Inhoud

1.	Voorwoord en samenvatting 2022 (inclusief kerngegevens).....	4
1.1	Basisgegevens: statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm	5
1.2	Bijdrage van ZWN aan de samenleving	6
1.3	Realisatie van de belangrijkste doelstellingen van ZWN	6
1.4	Naleving regelgeving	10
1.5	Continuïteit van de onderwijsinstelling	10
1.6	Belangrijkste risico's en onzekerheden (B1)	11
1.7	Verwachtingen en kansen voor de toekomst (4 tot 5 jaar vooruit)	11
1.8	Duurzaamheid	12
1.9	Klachten.....	12
2.	Thema's op grond van wet- en regelgeving	12
2.1	Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW	12
2.2	Prestatiebox gelden PO/VO	12
2.3	Wachtgeld PO	13
3.	Visie en besturing	13
3.1	Visie ZWN	13
3.2	Besturing	14
3.3	Naleving branchecodes <i>goed bestuur</i>	15
3.4	Verslag toezichthoudend orgaan (B3)	15
3.5	Horizontale verantwoording	17
3.6	Maatschappelijke thema's voor VO en PO	17
4.	Risicomanagement.....	20
4.1	Strategie.....	20
4.2	Operationele activiteiten	20
4.3	Financiële positie.....	20
4.4	Financiële verslaggeving	22
4.5	Wet- en regelgeving	23
4.6	Risicoprofiel.....	24
4.7	Interne risicobeheersings- en controlesysteem (B2).....	24
5.	Onderwijs en bedrijfsvoering	25
5.1	Onderwijsprestaties en onderwijskundige zaken	25
5.2	Bedrijfsvoering.....	29
5.3	Personeelsbeleid	30
5.4	Financieel beleid	31

5.5	Duurzaamheid	31
6.	Toekomstige ontwikkelingen.....	31
6.1	Ontwikkelagenda.....	31
6.2	Regeling jaarverslaggeving onderwijs	33
7.	Bijlagen B1, B2 en B3	36

1. Voorwoord en samenvatting 2022 (inclusief kerngegevens)

Voorwoord: algemene terugblik op 2022

Aan het begin van 2022 was corona nog alom aanwezig op de scholen, maar geleidelijk aan raakte het schoolleven genormaliseerd. Althans zo leek het: in en buiten de klas worden de na-ijl effecten van de corona-periode nog dagelijks ervaren. Dit uit zich onder andere in vermoeidheidsklachten bij de medewerkers en bij onrustig gedrag van leerlingen. Het is lastig om leerlingen weer “aan” te krijgen, ondanks de vele activiteiten die worden verricht om weer op wezenlijk niveau met hen in contact te komen. De NPO-middelen maakten het mogelijk om op cognitief niveau de nodige verbeteringen te realiseren, maar juist op het gebied van persoonsvorming en socialisatie hebben de leerlingen een achterstand. We zijn intensief in gesprek over en op onderzoek uit naar wat nodig is om de lont te ontsteken waar Plutarchus het al over had: “onderwijs is niet het vullen van een vat, maar het ontsteken van een vuur”.

Situatie op de scholen

Zowel in het VO als in het PO is in 2022 een start gemaakt met het opstellen van de contouren van het nieuwe (strategische) schoolplan 2023-2027. Een mooie manier om met nieuw optimisme de corona-episode af te sluiten en ons te richten op constructieve plannen.

Het Rudolf Steiner College in Rotterdam is sterk gegroeid, waardoor krapte in de huisvesting is ontstaan. Het RSC heeft samen met de gemeente een structurele oplossing gevonden: de leerlingen kunnen de dependance aan de Oudedijk in 2024 inruilen voor een verbouwd pand aan de Vondelweg. In de tussentijd wordt veel gevraagd van leerlingen en docenten om de krapte op te vangen. Mede daarom is een pand, grenzend aan de Vaandrigstraat aangekocht, waar eind 2023 weer volwaardig muziekonderwijs gegeven kan worden. Het RSC groeit geleidelijk aan toe naar een stabiele situatie met een gelijkblijvend aantal leerlingen, die allemaal gehuisvest kunnen worden. Roosterperikelen, veroorzaakt door de invoering van een nieuw roosterprogramma, zorgden ervoor dat de start van het schooljaar 22-23 op het RSC stroef is verlopen. De school heeft alles in het werk gesteld dit zo spoedig mogelijk te repareren.

Het Marecollege heeft het afgelopen jaar de antroposofische inspiratiebron meer centraal in de school geplaatst. gezet. De stappen die gezet zijn vormen een belangrijke basis om hierin verder te groeien. In combinatie met het 70-minutenrooster, goede opbrengsten en een stabilisering van het leerlingenaantal geeft dit een positief beeld van de school. Ook het Marecollege heeft een huisvestingsprobleem. In gesprek met de gemeente wordt gezocht naar een passende oplossing in de nabijheid van de school. De schoolleiding heeft het verzet tegen pauzes in de buitenlucht flexibel omgebogen in beleid waarbij alleen buiten de school telefoongebruik is toegestaan. De sociale contacten tijdens de pauzes binnen de school zijn sindsdien aanzienlijk toegenomen.

De nieuwe rector van De Vrije School Den Haag (VO) is na de zomer gestart. Een van de opdrachten aan de nieuwe rector was het verbeteren van de interne organisatiestructuur. Hij is hiermee voortvarend aan de slag gegaan. Een ander belangrijk aspect is het verbeteren van de instroom van leerlingen. De instroom was in 2022 aanzienlijk lager dan in voorgaande jaren. Een extra open dag in november 2022 en de open dag in januari 2023 waren succesvol, waarbij de gezamenlijke energie van het team voelbaar was. De instroom is gegroeid van 88 naar 138 leerlingen: een mooi succes! De school in Den Haag is, samen met VO Haaglanden, gestart met een nieuwe vmbo-

basis/kader opleiding geïnspireerd op de vrijeschool-pedagogiek: het Maris Waldorf. De ingrijpende renovatie van het schoolgebouw aan de Waalsdorperweg staat gepland voor 2026. In 2022 is gestart met de voorbereidingen voor het bouwtraject. Door middel van een enquête onder de medewerkers zijn de wensen en mogelijkheden voor het te renoveren schoolgebouw in beeld gebracht, in 2023 moet dit worden uitgewerkt in een voorlopig ontwerp. Mochten de wensen niet binnen het huidige kavel gerealiseerd kunnen worden, dan kan onderzocht worden of het uitwijken naar een andere locatie een passend alternatief biedt.

De Vrijeschool Den Haag PO heeft hard gewerkt aan de verbetering van de onderwijskwaliteit. De positieve opbrengsten (boven het landelijk gemiddelde) van het onderwijs werden, in verband met corona, niet meegenomen in het oordeel van de inspectie. Dit leidde mede tot de constatering dat het onderwijsproces onvoldoende was, hetgeen leidde tot de kwalificatie "zeer zwak". Met name de kwaliteitscyclus (waarbij leraren de lessen aanpassen op basis van de analyse van de resultaten) is in de afgelopen periode sterk verbeterd. Op basis van deze voortgang en de tussentijdse contacten met de inspectie hebben wij alle vertrouwen in een meer positieve beoordeling in september 2023.

Tot slot heeft de groei in het internationale onderwijs (IGBO) zich doorgezet. Eind 2022 kwam het aantal leerlingen van de IWSTRH boven de het vereiste aantal leerlingen van 80 uit. Gezien internationale ontwikkelingen en de perikelen rond covid is sprake van veel wisselingen. In de afgelopen jaren hebben ca 300 kinderen voor een kortere of langere periode onderwijs op de IWSTRH hebben gevolgd.

Juni 2023

Artho Jansen
Bestuurder ZWN

1.1 Basisgegevens: statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm

Statutaire naam: Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland (ZWN) (KvK 40407208)
Bestuursnummer: 95785
Hoofdvestiging: Den Haag
Rechtsvorm: Stichting
Brinnummers: 16TV voor het VO en 05WB voor het PO

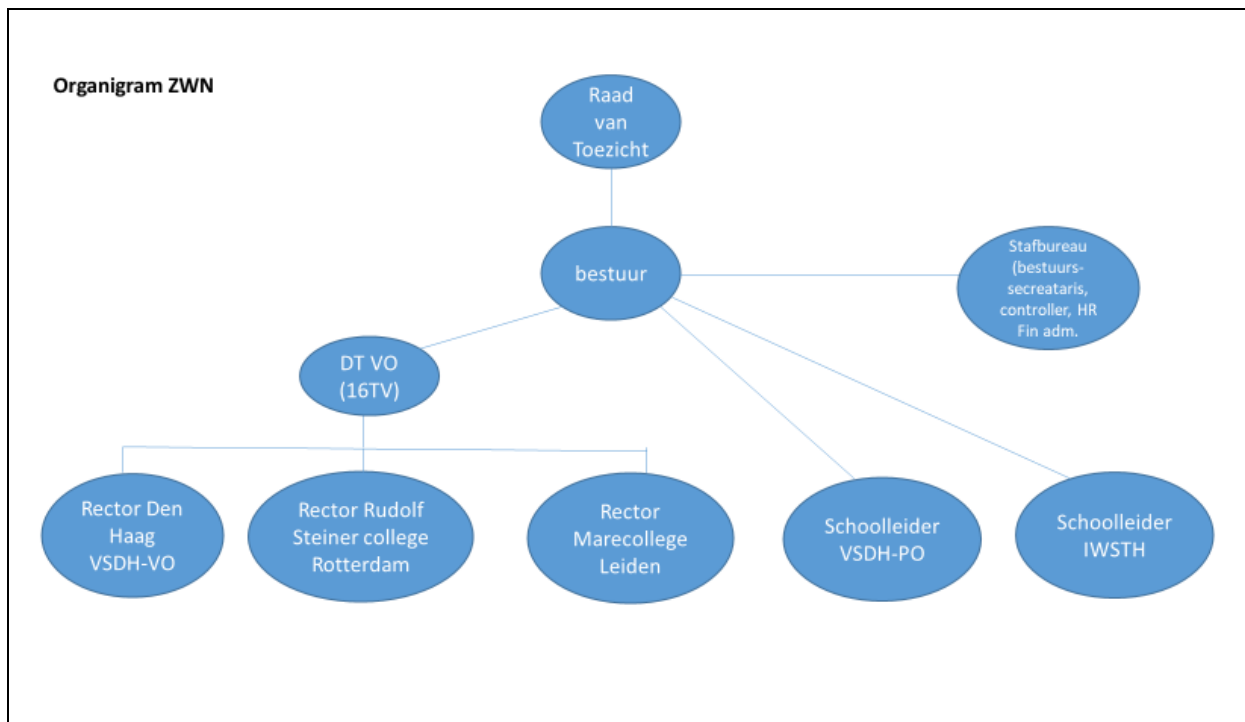
Raad van toezicht

Op van 1 januari 2023 bestaat de raad van toezicht uit de volgende personen: dhr. W. Van Ewijk (voorzitter), mw. M. Vreeburg, mw. K.C Jansen, dhr. M. de Bruine en dhr. T. van Schie. De heer van Schie heeft zitting in de raad op bindende voordracht van de medezeggenschapsraad.

De bestuurder van de stichting is de heer mr J.H.B. Jansen. De Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland (ZWN) vormt het bestuur en het bevoegd gezag van de volgende scholen:

- Twee PO-scholen voor Vrije School Primair Onderwijs in Den Haag beide vallend onder hetzelfde brinnummer (05WB):
 - De Vrije School Den Haag (VSDH-PO) aan de Abbenbroekweg 7 in Den Haag

- The International Waldorf School The Hague (IWSTH-IGBO), gevestigd aan de 2e Messstraat 31 in Scheveningen.
- Drie VO-scholen voor Vrije School Voortgezet Onderwijs:
 - Het Marecollege aan de Sumatrastraat 120 in Leiden;
 - Het Rudolf Steiner College aan de Tamboerstraat 9 in Rotterdam (met permanente nevenvestiging op de Oudedijk);
 - De Vrije School Den Haag (VSDH-VO) aan de Waalsdorperweg 12 te Den Haag.

1.2 Bijdrage van ZWN aan de samenleving

De missie van de vrijescholen ZWN is dat leerlingen de aandacht krijgen die nodig is om zich in hun denken en doen te kunnen ontwikkelen tot kritische, sociaal betrokken en initiatiefrijke, vrijdenkende, creatieve mensen. Vrijeschoolonderwijs is daarbij onderscheidend omdat er een breed aanbod voor alle leerlingen wordt verzorgd, verbonden aan de ontwikkelingsfasen van de leerlingen. Dit wordt zichtbaar in de opbouw in leerjaren door te werken met een vaste mentor in de middenbouw (eerste twee brugklasjaren) die een groot deel van de lessen verzorgt en een sociaal fundament legt om optimaal te kunnen werken in de bovenbouw, waarbij de nadruk gelegd wordt op de ontwikkeling van het kritische denken verbonden aan het gevoelsleven en getoetst aan de praktijk.

De visie van ZWN is gebaseerd op de pedagogische opdracht, geïnspireerd op dit citaat van Rudolf Steiner: *"De vraag is niet wat de mens moet kunnen en weten om zich in de bestaande sociale orde te kunnen voegen, maar wat er in aanleg in de mens aanwezig is en in hem ontwikkeld kan worden. Pas dan kan de opgroeiende generatie de maatschappij steeds opnieuw met nieuwe krachten verrijken."*

1.3 Realisatie van de belangrijkste doelstellingen van ZWN

De ZWN-brede beleidsdoelstellingen zijn vastgelegd in het Schoolplan ZWN 2019-2023, één voor het PO en één voor het VO. Beide schoolplannen worden in 2023 herzien en herijkt. In beide schoolplannen worden de beleidsmatige speerpunten voor vier jaar

beschreven, tevens is uitgewerkt hoe de onderwijsontwikkeling van ZWN is vormgeven, evenals personeelsbeleid, kwaliteitsbeleid en financiën.

De genoemde thema's uit het Schoolplan worden vervolgens uitgewerkt in concrete doelen en acties in de beleidsjaarplannen van de afzonderlijke vestigingen. Deze worden jaarlijks in samenspraak met de bestuurder, de (v)mr en de leraren vastgesteld. Het onderstaande overzicht benoemt de doelen die (ten dele) binnen de scholen in de afgelopen periode gerealiseerd zijn.

Voor het schooljaar 2021/2022 waren onder meer de onderstaande doelen geformuleerd. Sommige onderwijs-gerelateerde doelen hebben vertraging opgelopen ten gevolge van corona.

Den Haag VO

- Om het onderwijs te verbeteren en de zelfstandigheid van leraar en leerling te versterken is het motto "sturen op samenhang" tussen organisatie en beleidsvorming en versterken van de onderwijsprocessen.
- Versterken van de kwaliteit van de lessen, de dagelijkse praktijk (hoe gaat het in de klas?)
- Leerlingen: vergroten van eigenaarschap, verantwoordelijkheid voor en plezier in eigen leerproces
- Leraren: ontwikkelen van een gedeelde en inspirerende onderwijspraktijk voor vrijeschoolonderwijs
- Teams: planmatig werken aan verbeteren van resultaten
- Personeel: personeelsadministratie verbeteren en het verlagen van het ziekteverzuim

Leiden

- Versterken van het onderwijs en zelfstandigheid leerlingen door het ontwikkelen van beleid mbt: "leren leren" en meta cognitieve vaardigheden, feedback geven en formatief handelen (minder summatief), activerende didactiek en zelfstandigheid leerlingen
- Versterken antroposofie binnen de school
- Starten onderzoek naar welke elementen behoren tot een moderne vrije school (wat is er (on)terecht verloren gegaan, wat zou ontwikkeld moeten worden/behouden moeten blijven?)

Rotterdam

- Ontwikkelen van werkwijzen om leerlingen via keuze actiever bij de lesstof te betrekken
- Vergroten bekendheid bij leraren met het vrijeschool leerplan
- Analyseren en aanpassen huidige toets beleid
- Analyse van resultaten havo én vwo leidend tot verbeterplannen
- Verbetering leskwaliteit dmv lesbezoek, focus ligt op de rol van de didacticus (Kijkwijzer en Audit)

Abbenbroekweg

- Alle klasleerkrachten gaan handelingsgericht werken en maken gebruik van het directe instructie model
- Alle niet-methode toetsen rekenen en spelling worden geanalyseerd m.b.v. het LOVS
- Bewaken dat de wijzigingen in het onderwijskundig beleid in de praktijk conform de beschrijving worden uitgevoerd
- Versterken van de professionele schoolcultuur (ten behoeve van versterken van de onderlinge samenwerking), tevens uitmondend in een constructieve dialoog met verschillende groepen ouders

International Waldorfschool The Hague

- Voortzetting PR en Marketing om de groei te continueren opdat de vereiste 80 leerlingen ruim gehaald worden per 1.10.22
- Curriculum ontwikkeling in het kader van afstemming van de Waldorf pedagogie op de International Primary Curriculum (IPC)-eisen
- Versterken visie- en teamvorming nav groei leraren

Vrijeschool onderwijskwaliteit en doelstellingen

Vrijescholen hebben, naast het kader van de inspectie, eigen kwaliteitseisen. ZWN baseert haar opvatting over de kwaliteit van onderwijs op de vrijeschoolpedagogiek, onder meer bestaande uit een evenwicht tussen hoofd, hart en handen. Deze visie sluit goed aan bij het gedachtegoed van professor Gert Biesta¹. Hij onderscheidt drie functies ten aanzien van de kwaliteit van onderwijs:

- Kwalificatie (bijbrengen van kennis en vaardigheden)
- Socialisatie (deel (leren) worden van groepen) en vaardigheden)
- Subjectwording (persoonsvorming: iemand worden, in de wereld staan)

De vrijescholen willen alle drie deze functies goed invullen. Daarbij heeft de subjectwording van de leerlingen een hoge prioriteit. Centraal staat de vraag welke unieke mogelijkheden tot persoonsvorming in de verschillende kennis- en vaardigheidsdomeinen en socialisatiedomeinen aanwezig zijn.

Een aandachtspunt is het verzamelen van informatie op basis waarvan schoolleiding en bestuur zicht hebben op deze kwaliteit. ZWN heeft meegedaan met het opzetten van een landelijk visitatiesysteem van vrijescholen om meer zicht te krijgen op de kwaliteitsfunctie persoonsvorming. In 2022 is deze landelijke cyclus weer opgestart na een periode van stilte ten gevolge van corona. In 2022 zijn het Marecollege en het Geert Groote College in Amsterdam gevisiteerd.

Onderwijsprestaties PO

In de afgelopen periode is hard gewerkt aan het verbeteren van de onderwijskundige opbrengsten en de onderwijskwaliteit. Dit heeft er toe geleid dat de opbrengsten in de afgelopen jaren gestegen zijn en voor de meeste onderdelen boven het landelijk gemiddelde liggen.

Ook de advisering naar havo en vwo ligt hoger dan het landelijk gemiddelde. Omdat de leerlingenpopulatie relatief kansrijk is, ligt een score boven het gemiddelde voor de hand, maar tegelijkertijd wordt veel onderwijstijd besteed aan persoonsontwikkeling en socialisatie (soms geïntegreerd), waardoor er minder tijd beschikbaar is om aan cognitieve aspecten te besteden. Dit is een keuze, waarbij het juiste evenwicht gevonden moet worden.

OPBRENGSTEN				
	Niveau	School 2021	School 2022	Landelijk
Taalverzorging	1F	95%	99,3%	90%
	2F	68%	84%	51%
Lezen	1F	100%	95,3%	98%
	2F	89%	84%	77%
Rekenen	1F	95%	94,3%	88%
	2S	55%	41,7%	47%

¹ Biesta, Gert (2009). *Goed onderwijs en de cultuur van het meten*

Uitstroom-adviezen 2022		
	School	Landelijk
Pro/bb/kb	3,2%	20,1%
Vmbo-t	9,4%	17,2%
Vmbo-t/havo	15,6%	10%
Havo	21,9%	16,9%
Havo/vwo	25%	10,8%
Vwo	23,4%	18,9%

Onderwijsprestaties VO

De onderwijsprestaties worden beoordeeld aan de hand van vier aspecten: de onderbouwpositie, de onderbouwsnelheid, het bovenbouwresultaat en de examenresultaten. De scholen scoren hier als volgt op:

	Den Haag	Rotterdam	Leiden
Onderbouwpositie	Boven de norm	Boven de norm	Boven de norm
Onderbouwsnelheid	Boven de norm	Boven de norm	Boven de norm
Bovenbouwsucces-mavo	Onder de norm	Boven de norm	Boven de norm
-havo	Boven de norm	Boven de norm	Boven de norm
-vwo	Boven de norm	Boven de norm	Boven de norm
Examenresultaten-mavo	Onder de norm	Boven de norm	Boven de norm
-havo	Onder de norm	Boven de norm	Boven de norm
-vwo	Onder de norm	Boven de norm	Boven de norm

De examenresultaten worden afgezet tov de norm die per school wordt vast gesteld door de inspectie. De afwijking in Den Haag is beperkt, er wordt gewerkt aan verbetering. Daar staat tegen over dat de slagingspercentages voor mavo en havo boven het landelijk gemiddelde liggen in Den Haag. Voor Den Haag mavo geldt dat in het verleden veel leerlingen zijn toegelaten die onder het mavoniveau zaten. Er is een verbeteringslag gemaakt in het onderwijs én de aansluiting van het niveau van de leerlingen bij de opleiding is verbeterd, waardoor de te lage opbrengsten uit de school groeien. Dit is tevens door de inspectie vastgesteld,

Tevredenheid en overige informatie

Via www.scholenopdekaart.nl is nadere informatie te vinden over de afzonderlijke scholen. Daar is onder meer de waardering van leerlingen en ouders opgenomen:

	Leiden	Rotterdam	Den Haag VO	Landelijk VO
Brugklas	7,1	7,0	6,3	7,0
Vmbo-t	6,0	6,6	5,8	6,4
Havo	6,4	6,0	5,5	6,2
Vwo	5,7	6,0	6,2	6,5
Sfeer	7,8	7,7	7,2	7,8
Veiligheid	9,6	9,3	9,1	9,3
Ouders	8,1	8,2	7,3	7,9

De bovenstaande tabel geeft een gevarieerd beeld: in Den Haag scoren alle aspecten onder het landelijk gemiddelde, op sommige aspecten scoren de andere scholen boven het landelijk gemiddelde, op andere aspecten onder het landelijk gemiddelde. Aandachtspunten zijn: leerlingentevredenheid in brugklas, mavo en havo evenals oudertevredenheid in Den Haag en leerlingentevredenheid vwo in Leiden.

1.4 Naleving regelgeving

Jaarlijks ziet de externe accountant toe op de wettelijke naleving van relevante regelgeving. Vastgesteld is dat ZWN in 2022 de regelgeving naar behoren heeft nageleefd, op één aspect na: het is niet in alle gevallen gelukt om de VOG's op het moment van indiensttreding te realiseren. De aanscherping van de norm was complex om te realiseren: er is een enkel geval voor gekozen om de klassen niet naar huis te sturen en enkele dagen het ontvangen van de aangevraagde VOG af te wachten. De afspraken zijn aangescherpt om dit aantal tot het absolute minimum te beperken.

1.5 Continuïteit van de onderwijsinstelling

De leerlingenaantallen vormen een belangrijke indicator voor de continuïteit van ZWN. De leerlingenaantallen in Den Haag VO gaven in 2022 een zorgelijke dip te zien, de andere scholen blijven op niveau of groeien.

- Leerlingenaantal: ZWN-breed is in het jaar 2022 sprake van een daling van 2,4% ten opzichte van het afgelopen jaar. Zowel Leiden als Den Haag geven een daling te zien. Vooral in Den Haag was deze aanzienlijk. Begin 2023 is echter gebleken dat de instroom aanzienlijk gestegen is: van 88 leerlingen naar 138, waarmee het oorspronkelijke niveau weer hersteld is. Ook op de Abbenbroekweg is sprake van een daling, maar hierbij is de verwachting, op basis van de aanmeldingen in de kleuterklassen, dat dit zich zal herstellen.

Uit cijfers blijkt dat er sprake is van een landelijke trend onder vrijescholen, waarbij de groei die de afgelopen jaren gerealiseerd is, lijkt af te vlakken, al verschilt dit nog sterk van school tot school. Het leerlingenaantal op het Rudolf Steiner College (RSC) in Rotterdam is desondanks nog enigszins gegroeid. De verwachting is dat de daling zich niet voortzet, maar de scholen moeten zich wel schrap zetten om de daling op te vangen, dan wel ongedaan te maken.

Leerlingen aantallen	Realisatie 1-10-21	Realisatie 1-10-22	Vershil	Percentueel	Prognose 1-10-23	Prognose 1-10-24
Den Haag VO	663	624	-39	-5,9	636	641
Rotterdam	1.135	1.142	7	0,6	1.150	1.150
Leiden	671	648	-23	-3,4	648	666
Den Haag PO	403	377 ²	-26	-6,5	420	420
IWSTH	69	78	9	13,0	85	90
ZWN	2.941	2.869	-72	-2,2	2.939	2.967

- De financiële ratio's van ZWN zijn op orde. De liquiditeitsratio ligt met 2,30 boven het ZWN streefdoel van 1,5 en de solvabiliteitsratio ligt met 64% boven het streefpercentage van 60%. Het weerstandsvermogen ligt op 19%. Vastgesteld is dat het gecorrigeerd weerstandsvermogen een betere indicatie geeft: dit voldoet met 14% ruimschoots aan de vastgestelde streefwaarde (tussen 5-10%). Al deze ratio's liggen ook (ruim) boven de signaleringsgrenzen van de inspectie. Feitelijk ligt dit percentage nu boven de afgesproken bandbreedte, maar dit wordt veroorzaakt voor de NPO-gelden die in de komende jaren weer worden uitgegeven, waardoor ZWN weer binnen de bandbreedte zal komen. Ook de uitgaven voor het bouwproject in Rotterdam zullen een aanzienlijke daling geven in het gecorrigeerde

² Sinds 2022 wordt 1 februari als teldatum gehanteerd. Op 1.1.2022 waren er 427 leerlingen, op 1.2.2023 waren dit er 418. In totaal 9 leerlingen minder. Dit nuanceert het beeld van de hier benoemde daling van 26 leerlingen.

weerstandsvermogen, al blijft het totale weerstandsvermogen op peil, omdat de aanbouw bezit van de stichting is.

- Onderwijsresultaten: alle VO-afdelingen voldoen in de afgelopen drie jaar gemiddeld aan de criteria van de inspectie en zijn derhalve positief. Desondanks liggen de examencijfers van de Vrijeschool Den Haag net onder de inspectienorm. Voor het PO is sprake van negatieve beoordeling door de inspectie op basis van de kwaliteit van het onderwijsproces. De opbrengsten liggen rond het landelijk gemiddelde, maar deze zijn, in verband met de corona-periode, niet meegenomen bij de beoordeling door de inspectie, waardoor het oordeel negatiever heeft uitgepakt dan wanneer deze wel waren meegenomen.

1.6 Belangrijkste risico's en onzekerheden (B1)

Jaarlijks wordt een risico-inventarisatie gemaakt ten behoeve van de Kaderbrief en de begroting van het daaropvolgende jaar. Daarnaast wordt, bij de financiële rapportages, periodiek een actualisatie van deze risico's opgesteld. Belangrijkste voorzienbare risico's zijn:

- hogere personeelskosten tgv lerarentekort: deze kostenpost is inderdaad gestegen, maar hiervoor was voldoende ruimte gereserveerd. Ten tijde van corona waren enerzijds meer zieken/medewerkers in quarantaine, anderzijds werkten medewerkers online langer door.
- fluctuaties in de ouderbijdrage: deze is relatief gelijk gebleven in het afgelopen jaar, met name de bereidheid om bij te dragen aan culturele reizen is gebleven, ondanks het feit dat de vrijwilligheid van deze bijdrage, hiervan benadrukt is.
- internationale school: na een aanvankelijke trage start kwam er een herstel in de groei, al is deze lager dan aanvankelijk geprognosticeerd. Ondanks de vele aanmeldingen zijn er ook veel leerlingen die verhuizen naar het buitenland. In 2022 is de school desondanks boven het vereiste minimum aantal leerlingen uitgekomen.
- overige rijksbezuinigingen/maatregelen: er waren geen bezuinigingen, in plaats daarvan kwamen van overheidswege extra middelen beschikbaar o.a. in de vorm van de NPO-middelen en diverse subsidies.
- nieuwe cao: de nieuwe cao in 2022 heeft geen financiële knelpunten opgeleverd: de loonstijging kon goed binnen de begroting opgevangen worden. Wel leveren de extra 40 uren die kunnen worden ingezet voor duurzame inzetbaarheid, issues op om het lesrooster rond te krijgen.
- tegenvallende groei van het aantal leerlingen: in 2022 deed zich dit voor in Leiden en Den Haag. Het is desondanks gelukt om de inkomstendaling voor 2023 op te vangen. In het PO was sprake van een lichte daling: in totaal 9 leerlingen, uitgaande van de teldatum van 1 februari.

1.7 Verwachtingen en kansen voor de toekomst (4 tot 5 jaar vooruit)

- de belangstelling voor het vrijeschool onderwijs in de regio lijkt zich wat te stabiliseren. De stevige groei van de afgelopen jaren neemt af. Dit betekent dat er minder hoeft te worden geïnvesteerd in extra klassen, anderzijds neemt de toename van extra middelen af.
- vrijescholen zijn gewild bij startende leraren omdat ze werken vanuit een visie en zich daarmee onderscheiden. Daardoor lukt het voorsnog redelijk om leraren te vinden ten tijde van schaarste, deels ook oud-leerlingen. Echter, het op het laatste moment vervangen van zieke leraren is een probleem en leidt tot hoge vervangingskosten door de inzet van externe bureaus.
- zowel in Rotterdam als in Den Haag VO staan er bouwplannen op de agenda: deze zullen veel van de scholen vragen, maar bieden voor de langere termijn een stabiele situatie na vele jaren van ongemak.

- de internationale Waldorf School The Hague heeft in haar eerste jaren een goede naam gekregen bij *internationals*, waardoor de komende jaren verdere groei verwacht wordt, ondanks het feit dat internationale ontwikkelingen hun effect kunnen hebben op het aanbod.
- de ontwikkelingen, ingegeven door de politiek en wet- en regelgeving, die op scholen afkomen nemen jaarlijks toe. Dit vraagt veel van de scholen en de staf, zeker gezien de geringe omvang van de staf. De komende jaren is het van belang om na te gaan op welke wijze dit opgevangen kan worden.

1.8 Duurzaamheid

De scholen zijn bezig met het ontwikkelen van een duurzaam inkoopbeleid. Duurzame uitgangspunten en initiatieven worden door ZWN onderschreven: het is noodzakelijk om voor onze leerlingen een meer duurzame wereld te creëren. Dit heeft er onder meer toe geleid dat gekozen is voor groene energie via de gezamenlijke inkoop via het platform Energie voor Scholen. Verder zijn zonnepanelen geïnstalleerd op het dak bij het Marecollege in Leiden, bij De Vrije School Den Haag (PO) en op het Rudolf Steiner College in Rotterdam.

1.9 Klachten

In 2022 zijn zeven klachten ingediend bij de bestuurder: zes in het PO en één in het VO (Den Haag). De klachten in het PO hebben onder meer betrekking op zorgen voor het behoud van het vrijeschoolonderwijs, tegen de achtergrond van het verbetertraject op basis van de beoordeling van de inspectie. Drie klachten in het PO hebben geleid tot het indienen van een klacht bij de landelijk geschillencommissie: twee klachten zijn voor of tijdens de behandeling door de ouders ingetrokken.

De klacht in het VO had betrekking op beperkt beschikbare informatie voor de leerling. Dit is op constructieve wijze afgehandeld door de rector en heeft geleid tot verbeteringen in de communicatie. De uitslag was ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag nog niet bekend.

2. Thema's op grond van wet- en regelgeving

2.1 Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW

ZWN heeft als uitgangspunt dat zij niet doet aan beleggingen. De licht stijgende rentestand ondersteunt dit beleid: de risico's op de kapitaalmarkt voor publieke middelen acht de bestuurder niet verantwoord. Dit is vastgesteld in het Treasury Statuut, hetgeen in 2022 is herijkt.

2.2 Prestatiebox gelden PO/VO

Prestatiebox gelden PO

De middelen uit de prestatie box zijn gebruikt om te investeren in de kwaliteit van het onderwijs door het scholen van individuele leerkrachten. Daarnaast is het traject van (duurzame) verbetering van de onderwijskwaliteit verlengd. Enkele jonge leerkrachten hebben intensieve coaching ontvangen van meer ervaren collega's, die daartoe een speciale coaching opleiding hebben gevolgd. De intern begeleiders hebben verschillende cursussen en trainingen gedaan op het gebied van passend onderwijs. Aanvullend is door de school ca 40% toegevoegd aan het budget voor duurzame ontwikkeling voor leraren. Deze extra gelden komen uit de ouderbijdrage en zijn aan de ouders verantwoord.

Strategisch personeelsbeleid VO (voorheen: Prestatiebox gelden VO)

Landelijk is vastgesteld dat de doelen van de prestatiebox grotendeels gehaald zijn. Dit betekent dat € 218 miljoen van het totale budget (€ 334 miljoen) in 2022 zijn toegevoegd aan de lumpsum. € 20 miljoen blijft voor schoolbesturen beschikbaar voor het voorkomen van het thuiszitten. € 9 miljoen blijft beschikbaar voor het voorkomen van onnodig zittenblijven. € 88 miljoen is beschikbaar voor de verdere ontwikkeling van strategisch personeelsbeleid en begeleiding van startende leraren. In toenemende mate wordt nagegaan wat leraren nodig hebben om te kunnen voldoen aan de beleidsdoelen van de stichting. Dit heeft onder meer betrekking op de vrijeschool pedagogiek: hier wordt met name in (extra) pedagogische vergaderingen of pedagogische ateliers aandacht aan besteed. Verder is er een post HBO-opleiding van de Hoge School Leiden die hierin gespecialiseerd is en waar leraren aan deelnemen. Startende leraren krijgen binnen de scholen een driejarig begeleidingstraject waarin deze aspecten ook aan bod komen.

2.3 Wachtgelden PO

In het PO zijn geen voormalige collega's waarop wachtgeldenregelingen van toepassing zijn.

3. Visie en besturing

3.1 Visie ZWN

ZWN ontleent haar pedagogische opdracht uit het volgende citaat van Rudolf Steiner: *"De vraag is niet wat de mens moet kunnen en weten om zich in de bestaande sociale orde te kunnen voegen, maar wat er in aanleg in de mens aanwezig is en in hem ontwikkeld kan worden. Pas dan kan de opgroeiende generatie de maatschappij steeds opnieuw met nieuwe krachten verrijken."*

Ons onderwijs is gericht op het bijdragen aan de individuele ontwikkeling van de leerling. Daarbij wordt een evenwichtige ontwikkeling op het gebied van het denken, het gevoel en de wil nagestreefd. Cognitieve, kunstzinnige en sociale vorming krijgen gelijkwaardige aandacht. Niet de leerstof, maar de ontwikkelingsmogelijkheden van een bepaalde leeftijd en de individuele mogelijkheden staan centraal. De leerstof is ontwikkelingsstof en is afgestemd op de leeftijdsfasen van de leerlingen. De leerlingen moeten hun mogelijkheden en talenten kunnen ontdekken en ontplooien. Het vrijeschoolleerplan maakt het mogelijk dat zij een ruime kijk op zichzelf en de samenleving kunnen ontwikkelen. Hierdoor worden leerlingen zich bewust van hun interesses en hun, vaak onbewust aanwezige, mogelijkheden en idealen. De keuze voor een vervolgopleiding en beroep kan dan vanuit hun eigen motivatie plaatsvinden. Zo kunnen zij een wezenlijke en betrokken bijdrage aan de samenleving leveren.

Deze visie sluit aan bij het de visie op onderwijskwaliteit zoals professor Gert Biesta deze heeft ontwikkeld. Hij gaat er daarbij vanuit dat er drie zijn met betrekking tot kwaliteit van onderwijs: kwalificatie (bijbrengen van kennis en vaardigheden), socialisatie (deel (leren) worden van groepen) en vaardigheden) en subjectwording (persoonsvorming: iemand worden, in de wereld staan).

Daarnaast is het van belang dat leerlingen leren omgaan met onderlinge verschillen. Zij moeten leren samenwerken en daarbij respect tonen voor de ander en andermans kwaliteiten leren zien en waarderen (breder dan, maar wel aansluitend op burgerschapsvorming). Met name in de ambachtelijke vakken en de kunstvakken komen deze aspecten –in heterogene groepen waar dat kan- aan bod.

Tot slot is het van groot belang dat leerlingen zich ook op het cognitieve vlak goed ontwikkelen en worden voorbereid op de einddoelen van het examen.

In de schoolplannen 2019-2023 voor het PO en het VO is dit nader uitgewerkt.

3.2 Besturing

Governance

- De stichting ZWN wordt geleid door een bestuurder. Hij is het bevoegd gezag van de stichting. De beginselen van good governance zijn vertaald in de bestuurlijke structuur en de stichting onderschrijft de Code Goed Onderwijsbestuur van de VO Raad. Er is sprake van één bestuurder en een raad van toezicht, waarmee (bestuurs)uitvoering en toezicht functioneel gescheiden zijn. Dit is nader uitgewerkt in de statuten, in het Reglement bestuurder, rvt-leden en schoolleiders en in het toezichtkader ZWN.
- Voor de drie VO-vestigingen is een medezeggenschapsraad (mr) ingericht die drie keer per jaar bijeenkomt, samen met de bestuurder. Daarnaast overlegt de mr twee keer per jaar met de raad van toezicht. Verder zijn zogenaamde vestiging medezeggenschapsraden (vmr) in het leven geroepen. Deze vmr'en overleggen zes keer per jaar met de rectoren.
Het PO heeft een aparte mr, die overlegt met de schoolleider. Omdat sprake is van VO-scholen en PO-scholen en twee brinnummers, is het niet verplicht om een gmr te benoemen. Afgesproken is dat de voorzitters van de beide medezeggenschapsraden (VO en PO) gezamenlijk een ad hoc gmr kunnen vormen, als er onderwerpen zijn die hen beiden betreffen en dit noodzakelijk blijkt te zijn. In de praktijk is dit nog niet voorgekomen.
- De scholen hebben een contactouder overleg, waarbij vanuit elke klas een ouder vertegenwoordigd is. In dit overleg worden de ontwikkelingen van de afzonderlijke scholen besproken. Vanuit de medezeggenschapsraden wordt er naar gestreefd een verbinding te leggen met dit overleg.

Externe contacten

- ZWN is lid van de Vereniging voor vrijescholen, de VO-Raad, de VO-werkgeversvereniging De Coöperatie (zowel voor PO als voor VO), de PO-Raad en de VBS. Met deze instellingen vindt een intensieve uitwisseling plaats, waarbij enerzijds sprake is van belangenvertegenwoordiging, anderzijds van kennisuitwisseling. De ZWN-bestuurder is voorzitter van het VBS bestuur. Daarnaast zit hij, uit hoofde van zijn functie, in de besturen van de vier stichtingen voor passend onderwijs. Tevens is hij voorzitter van visitatiecommissies die vanuit de VO Raad collega-bestuurders visiteren.
- De vijf scholen hebben via de rector/schoolleider en/of bestuurder contacten met de gemeente. Deze contacten betreffen onder meer de onderwerpen zorg, orde/handhaving, subsidies en huisvesting. Waar nodig en zinvol neemt de bestuurder het voortouw in de lokale contacten, met name bij de bouwplannen.
- In Rotterdam is een samenwerking gestart met de stichting LMC, onder de naam Young Waldorf School Rotterdam (<https://www.youngrotterdam.nl/waldorf-school>). Deze afdeling is gehuisvest bij de Young Businessschool Rotterdam. Onder eindverantwoordelijkheid van het LMC onderwijs gegeven wordt aan vmbo basis/kaderleerlingen volgens de uitgangspunten van de vrijeschool. Vanuit ZWN worden leraren gedetacheerd aan het LMC.
- In 2022 is een vergelijkbare constructie van start gegaan in Den Haag bij het Maris College (Maris Waldorf) in samenwerking met VO-Haaglanden: een vmbo basis/kaderstroom gebaseerd op de vrijeschool pedagogie en didactiek. Ook hierbij worden leerkrachten van de VSDH naar deze stroom gedetacheerd. Zie ook: <https://mariscollege.nl/blog/2021/08/25/maris-waldorf/>
- Het Rudolf Steiner College en het Marecollege vormen samen met andere scholen in respectievelijk Rotterdam en Leiden een Opleidingschool. De scholen leiden studenten op tot docenten, samen met de aangesloten hogeschool. Op de scholen zijn werkplekbegeleiders opgeleid en is een schoolopleider aangesteld.

- In Delft is een ouderinitiatief gestart onder de naam Mercurius: in 2023 zal deze school starten. ZWN heeft het initiatief gesteund bij het indienen van de aanvraag en zal onder meer onderwijskundige ondersteuning bieden bij de opstart.

3.3 Naleving branchecodes goed bestuur

ZWN volgt de code goed bestuur zoals deze is beschreven door de VO Raad en de PO Raad. Het toezichtkader van ZWN is afgestemd op deze codes. De stichting beschikt over een klokkenluidersregeling en haar jaarverslag wordt jaarlijks gepubliceerd op de bestuurswebsite (<https://www.vszh.nl/>) en op de sites van de scholen.

3.4 Verslag toezichthoudend orgaan (B3)

De raad van toezicht kwam in 2022 vijf keer bij elkaar in reguliere vergaderingen. De samenstelling van de raad is in 2022 ongewijzigd. De raad kent drie commissies: een remuneratiecommissie (dhr. van Ewijk en dhr. Van Schie), een financiële (audit)commissie (mw. Jansen en dhr. De Bruine) en een kwaliteitscommissie (mw. Vreeburg en dhr. Van Schie). De rvt bestaat uit 5 personen, de verhouding man-vrouw is 3/2. Bij nieuwe vacatures is het streven om te komen tot een zo gelijk mogelijke verhouding. Het CVB bestaat uit één persoon, waardoor deze verhouding niet aan de orde is.

De raad heeft in haar toezichtkader beschreven op welke wijze en met welke frequentie zij toeziet op de rechtmatigheid en doelmatigheid. De visie van de stichting op het realiseren van onderwijskwaliteit is leidend in het toezichtkader, de indicatoren in het toezichtkader zijn daarbij ondersteunend. De raad volgt en bespreekt deze aspecten aan de hand van de Kaderbrief, de begroting, de voortgangsrapportages, de financiële kwartaalrapportage en de jaarrekening. Verder is in het toezichtkader beschreven dat de raad haar informatie ook vergaart op informele wijze via gesprekken met de mr en gesprekken binnen de organisatie.

De raad heeft vastgesteld dat de inkomsten voor het grootste deel afkomstig van de overheid: de reguliere rijks bekostiging, aanvullende subsidie en gemeentelijke subsidies. Daarnaast bestaat een klein deel van de inkomsten uit de ouderbijdrage. Al deze inkomsten zijn rechtmatig verkregen. Ook de besteding is rechtmatig: deze zijn afgestemd op de doelstellingen van de stichting en de (rijks)overheid. De ouderbijdrage wordt verantwoord richting ouders via het contactouderoverleg of via het (vestigings)medezeggenschapsorgaan.

Verder hebben de vestigingen een zekere eigen mate van financiële verantwoordelijkheid. Bij de besteding wordt tevens nagegaan of de doelstellingen van de stichting daarbij gediend zijn, dan wel ondersteund worden en of deze rechtmatig worden uitgegeven. Met name bij de extra middelen zoals bij het NPO is zorgvuldig nagegaan wat binnen de rechtmatigheid viel: zij zijn bijvoorbeeld geen NPO-middelen aan bovenschoolse of bestuurlijke activiteiten uitgegeven.

Verder is in 2022 aan de hand van een benchmark gekeken naar de doelmatigheid van de bestedingen. Uit de benchmark komen geen opvallende afwijkingen voor, op basis waarvan de raad de doelmatigheid heeft vastgesteld.

De volgende thema's kregen in 2022 aandacht:

- de jaarrekening over 2021 werd vastgesteld. De verbeteringsuggesties van de nieuwe accountant zijn overgenomen en ingevoerd.
- de raad heeft kennis genomen van de Kaderbrief 2023 (strategisch kader) die door de bestuurder is vastgesteld en met de financiële commissie is besproken: deze brief vormt een gedegen basis voor de begroting.

- de begroting voor 2023 werd goedgekeurd en de meerjarenbegroting 2024-2027 is besproken. Verder zijn twee aparte financiële rapportage besproken met de raad.
- de bestuurder schrijft voor elke raadsvergadering een voortgangsverslag dat tevens met de mr gedeeld wordt. De raad is tevreden over de informatieve inhoud van deze rapportage die een helder beeld geeft van wat er speelt op de scholen.
- Evaluatie van het uitvoerend bestuur: de remuneratiecommissie heeft in begin 2023 een beoordelingsgesprek met de bestuurder gevoerd, nadat een open feedback-gesprek met de schoolleiding heeft plaatsgevonden. Vastgesteld is dat sprake was van een zwaar jaar, door de perikelen rond het verbetertraject in het PO. De raad heeft er vertrouwen in dat de verbeteringen conform de plannen en de eisen van de inspectie worden gerealiseerd. Verder is gesproken over het bestuursmodel en het draagvlak hiervoor. Het functioneren is als positief beoordeeld. Het gesprek heeft geresulteerd in doelen en afspraken voor het komende kalenderjaar.
- de auditcommissie heeft diverse malen met de bestuurder overlegd: met betrekking tot de jaarrekening 2021, de Kaderbrief 2023 en de begroting 2023. Daarnaast vond separaat afstemming plaats naar aanleiding van de interim-controle door de accountant. De accountant is op voordracht van de audit-commissie door de raad van toezicht benoemd. In haar toezicht neemt de auditcommissie de rechtmatigheid en doelmatigheid van uitgaven mee (zie 5.4).
- in 2022 vonden twee gesprekken plaats met vertegenwoordigers van de mr ZWN VO. Gesproken is onder meer over de fusieplannen met Rijnstreek en de bouwplannen in Rotterdam.
- besloten is om de voorbereidingen voor de voorgenomen samenwerking/fusie met Vrijescholen Rijnstreek te beëindigen: tijdens de besprekingen met de schoolleiding en mr bleek hiervoor onvoldoende steun, daarbij werd duidelijk dat de omvang van Rijnstreek onvoldoende kwaliteitsimpuls zou geven.
- in 2022 zijn de volgende onderwerpen meer uitgebreid besproken met de bestuurder: gevolgen corona voor onderwijs, welbevinden en financiën, kwaliteitsverbetering onderwijs, bouwplannen in Rotterdam, kwaliteitsverbetering onderwijs en management en de relatie met ouders in Den Haag PO, samenwerking met PO vrijescholen rond Leiden (Rijnstreek) en de ontwikkelingen rond de in 2018 gestarte internationale afdeling (IGBO).
- in 2022 heeft de raad de honorering binnen ZWN getoetst aan de WNT. De salarissen van zowel de bestuurder als de toezichthouders voldoen aan de wettelijke normen. Op grond van de WNT kwalificeert de raad zichzelf en de algemeen directeur/bestuurder als topfunctionaris. De beloningscomponenten zijn in de jaarrekening opgenomen.
- de rvt heeft zich gehouden aan de code goed bestuur, hier is in 2022 niet van afgeweken.

Vanuit de raad van toezicht is deelgenomen aan een aantal landelijke trainingen over het toezichthouden (VTOI).

De honorering van de leden van de raad van toezicht is in 2022 geïndexeerd op basis van ontwikkelingen van de cao bestuurders in het VO. Ten opzichte van 2021 is de honorering gelijk gebleven. De bedragen zijn gebaseerd op de adviestabellen van de VTOI, en vallen binnen de kaders van de WNT: de voorzitter ontvangt € 5.041, een lid ontvangt € 3.351 en leden die in een commissie zitten (audit en remuneratie) ontvangen aanvullend € 931.

Lid (met hoofdfunctie buiten ZWN)	(on)betaalde nevenfuncties	Aftreden eerste ronde	Aftreden tweede ronde
W. van Ewijk – geen hoofdfunctie ivm pensioen	<ul style="list-style-type: none"> - commissaris bij Stichting thuiszorg Midden-Gelderland in Arnhem - voorzitter van The Living Museum in Bennebroek 	15.10.2023	15.10.2027
M. de Bruine – bestuurder stichting Nieuw Unicum, expertisecentrum voor mensen met progressieve MS	<ul style="list-style-type: none"> - raad van toezicht Stichting Zorgbalans te Haarlem - voorzitter van het bestuur Stichting Collectiebeheer Prof. dr. Ruud en Marga Lapré (onbezoldigd) - bestuurslid Stichting Fonds Hartewensen (onbezoldigd) 	01.01.2021	01.01.2025
K. Jansen – - Eigenaar LaJansen	<ul style="list-style-type: none"> - Instructeur Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten - heel 2021 - lid van de rvt Stichting Het Lichtpunt 	12.10.2019	12.10.2023
M. Vreeburg – - Hogeschool docent InHolland, lerarenopleiding (part time) - Zelfstandig onderwijsadviseur		15.10.2023	15.10.2027
T. van Schie - geen hoofdfunctie ivm pensioen	<ul style="list-style-type: none"> - voorzitter van het bestuur van het Raphaëlfonds (ANBI stichting) - bestuurslid /secretaris van de stichting Vrienden van de Rudolf Steiner Kliniek (eveneens een ANBI stichting) - voorzitter vereniging behoud boomgaard van de Hafakker 	07.12.2024	07.12.2028

3.5 Horizontale verantwoording

Op de scholen wordt veel tijd en aandacht besteed aan de betrokkenheid van medewerkers, ouders en leerlingen. Dit gebeurt in de pedagogische vergaderingen, leerlingenraden, de (vestigings)mr-en en in de contactouder-overleggen. Op deze plekken wordt verantwoording afgelegd voor het gevoerde beleid en worden nieuwe ontwikkelingen en voornemens besproken.

3.6 Maatschappelijke thema's voor VO en PO

Ontwikkelingen in de samenleving volgen elkaar snel op en maatschappelijke eisen veranderen voortdurend onder druk van de politiek. Nieuwe technologieën, nieuwe leermethoden, verwachtingen van ouders, nadruk op leerresultaten, het tegengaan van kansongelijkheid, het bieden van passend onderwijs en de zorg voor een soepele overgang naar het voortgezet onderwijs zijn hier voorbeelden van. Daarbij is sprake van een toenemend lerarentekort. Deze paragraaf beschrijft hoe ZWN om gaat met de maatschappelijke thema's die het ministerie van OCW heeft voorgeschreven.

a. Strategisch personeelsbeleid

Het (strategisch) personeelsbeleid is er onder meer op gericht om bij te dragen aan goed vrijeschool onderwijs. Het beleid sluit aan bij de visie (zie 1.2). Hierbij wordt een gesprekscyclus gevolgd, met ontwikkeling, duurzame inzetbaarheid en levensfasebewust personeelsbeleid als vaste terugkerende onderwerpen. Daarnaast komen de basisvereisten, inzet, deskundigheidsbevordering en vrijeschool achtergrond aan de orde.

De financiële- en verlof-mogelijkheden van de CAO/VO worden toegepast bij het volgen van opleidingen. Afhankelijk van individuele situaties worden medewerkers hierbij uitgebreider geholpen.

Er wordt een intensief inwerkprogramma aangeboden aan nieuwe leraren zonder vrijeschool ervaring. Verder is met alle vrijescholen in Nederland een gezamenlijke post HBO-opleiding aan de hogeschool Leiden in het leven geroepen voor leraren die zich verder willen verdiepen in de uitgangspunten van de vrijeschoolpedagogie. In dat kader worden verder op schoolniveau pedagogische vergaderingen belegd, waarbij onder meer kindbesprekingen plaatsvinden en verschillende thema's worden besproken. Ook vinden er zowel op de ZWN VO-scholen als ZWN-brede, gezamenlijke studiedagen plaats. In het PO zijn deze studiedagen in eigen kring en sluiten aan bij de ontwikkelingen waar de school aan werkt. Na de zomer is hierbij gebruik gemaakt van LeerKRACHT.

In 2022 waren er 3 mannelijke rectoren VO, en vrouwelijke schoolleider PO (interim) en een mannelijke schoolleider (PO-internationaal). Bij de teamleiders is sprake zes mannen en vier vrouwen. Bij gelijke geschiktheid van de kandidaten wordt gestreefd naar meer vrouwen, zodat de balans in de toekomst beter uit valt.

b. Passend onderwijs

ZWN is voor de vier scholen aangesloten bij vier aparte samenwerkingsverbanden die passend onderwijs uitvoeren: één PO-verband en drie VO-verbanden. Binnen deze verbanden speelde het afgelopen jaar de discussie over onafhankelijk toezicht in de vorm van een onafhankelijke voorzitter. ZWN streeft er binnen deze verbanden naar om de onafhankelijke functie binnen de governance van deze samenwerkingsverbanden te versterken en pleit voor meer onafhankelijke leden in de raden van toezicht van de samenwerkingsverbanden. Verder stimuleert ZWN dat de beschikbare gelden (met name de reserves) zoveel mogelijk worden ingezet voor het onderwijs. Dit leidt binnen alle verbanden tot plannen die gericht zijn op uitputting van de reserves.

De lumpsum-middelen voor passend onderwijs worden vooral besteed aan coördinatoren Passend Onderwijs die zorgdragen voor het organiseren van passende ondersteuning voor leerlingen die daar behoefte aan hebben. Ten dele wordt dit gefinancierd uit ditzelfde budget, deels wordt dit gefinancierd uit de gelden van het samenwerkingsverband.

c. Allocatie van middelen naar de scholen

Uitgangspunt is dat de rijksmiddelen zoveel mogelijk aan het onderwijs ten goede komen. De begrotingen van de scholen zijn gebaseerd op het leerlingenaantal. De bovenschoolse overheadkosten zijn ten opzichte van andere stichtingen relatief laag, (2,5%) omdat scholen in verband met de geografische spreiding veel werkzaamheden in eigen beheer uitvoeren. Ook de totale kosten voor de schoolleiding zijn bij ZWN lager (4%) dan landelijk (6%).

d. NPO

In 2021 is een schoolscan uitgevoerd, waarbij zowel leerlingen als ouders bevroegd zijn op hun behoeften. Deze vormde de basis voor de inzet van de NPO-middelen. Hieruit bleek een grote variatie aan behoeften: enerzijds ondersteuning op kwalificerende aspecten, anderzijds was er veel behoefte aan persoonsvormende en socialiserende aspecten, in aansluiting op de uitgangspunten van de vrijeschool.

De interventies zijn op deze variatie afgestemd: enerzijds is gekozen voor kleine groepjes leerlingen die extra ondersteuning kregen, inzet van lesassistenten, kleinere klassen, extra inzet mentoren, sectieleiders en teamleiders, orthopedagogen, externe huiswerkorganisaties en ict-ondersteuning. Anderzijds zijn extra activiteiten georganiseerd om ontmoeting en uitwisseling te stimuleren door het organiseren van sociale activiteiten en/of kampen. Dit alles steeds in het kader van het inhalen dan wel

compenseren van hetgeen in de covid periode is gemist. Dit is op schoolniveau uitgewerkt in plannen die met leraren en mr zijn afgestemd en waarvoor de mr op schoolniveau instemming heeft gegeven. Er zijn geen middelen bovenschools ingezet. Bij de besteding is getracht om, waar zinvol, vooral te werken met (tijdelijke) uitbreiding van eigen personeel om te stimuleren dat deskundigheid in eigen huis wordt opgebouwd. Voor 2022 is het ingezette beleid van 2021 voortgezet.

De meeste extra activiteiten die op de scholen zijn uitgevoerd zijn door eigen medewerkers uitgevoerd: hiervoor zijn aanstellingen tijdelijk uitgebreid. Een enkele keer is hiervoor "personeel niet in loondienst" (PNIL) aangetrokken. Daarnaast zijn externe partijen ingehuurd voor bijvoorbeeld examentraining. In totaal is er voor 784.994 euro aan PNIL ingezet. Ten opzichte van de totale baten is dat 2,57%.

Specifiek voor het PO

e. Sociale Veiligheid

Sociale veiligheid is een belangrijk thema voor vrijescholen. Het beleid is er op gericht om knelpunten zichtbaar te maken en aan te pakken. Dit kan er toe leiden dat deze in de klas als leermoment worden benut, om zo op indirecte wijze bij te dragen aan persoonsvorming en socialisatie.

In het PO is een verbetertraject ingezet, hetgeen tot nieuwe uitdagingen heeft geleid. Dit traject heeft bij een aantal ouders tot onrust geleid en vervolgens tot gevoelens van onveiligheid tussen ouders onderling en de medewerkers: uit de enquêtes onder medewerkers is gebleken dat deze onrust inmiddels is afgenomen. De inspectie heeft vastgesteld dat deze situatie niet heeft doorgewerkt richting leerlingen. Ook de veiligheidsmonitor die daarna onder leerlingen is uitgevoerd gaf hierin een positief beeld.

f. Onderwijsachterstanden

Den Haag PO heeft geen leerlingen die onder de Cumi-regeling vallen, waardoor er geen specifiek achterstandsbeleid is vormgegeven.

Specifiek voor het VO

g. Toetsing en examinering

De kwaliteit van de examinering staat hoog in het vaandel bij ZWN. Uit terugkoppeling van oud-leerlingen blijkt dat de aansluiting op vervolgopleidingen goed verloopt. Aan de hand van de checklist van de VO Raad is het examineringsproces geëvalueerd en aangepast. Tevens is een ZWN-breed examenreglement opgesteld, met in een bijlage de bijzonderheden per school. Verder onderzoeken de scholen op welke wijze het aantal toetsen kan worden teruggedrongen en in hoeverre summatieve toetsen vervangen kunnen worden door formatieve toetsen. Met deze manier van toetsing kan beter worden aangesloten bij de visie van de school. Daar staat tegenover dat in het kader van de basisvaardigheden extra toetsen georganiseerd moeten worden om voldoende zicht te krijgen op dit specifieke onderdeel en eventueel noodzakelijke interventies te doen.

h. Werkdrukmiddelen

Met de nieuwe cao zijn collectieve en individuele werkdrukmiddelen beschikbaar gekomen. Er is ca 160 euro per leerling aan collectieve werkdrukmiddelen beschikbaar. Dit bedrag komt geheel ter beschikking aan de scholen: het gesprek over de invulling hiervan loopt binnen de scholen in samenspraak met de medezeggenschapsorganen. Uit eerdere inventarisaties blijkt dat de wensen op dit terrein sterk uiteen lopen, hetgeen gecompliceerd wordt door het collectieve gehalte. Zo is er op de ene school behoefte aan een hogere opslagfactor bij bepaalde vakken, terwijl dit op andere scholen minder speelt. Vanuit de één-werkgevergedachte levert dat ingewikkelde dilemma's op. Ook is de vraag of daardoor de werkdruk feitelijk vermindert. Andere opties zoals extra ondersteuning in

de klas ten behoeve van leerlingenbegeleiding of het verminderen van lasten van bepaalde taken (zoals mentoraat of surveillance) zijn veelal al ingezet.

Met de ophoging van de individuele werkdrukkiddelen is het aantal uren voor persoonlijk budget (PB-uren) verhoogd van 50 naar 90 uur. Geïnterviewd is op welke wijze leraren deze uren naar willen benutten voor aanpassing van de werkzaamheden. Hierbij staat de keuze voor vermindering van de lestaak overigens op gespannen voet met de krapte op de arbeidsmarkt. De cao is in de zomer van 2022 afgesloten, aanvankelijk met de ingangsdatum van 1 augustus 2022. Als gevolg hiervan krijgen medewerkers in 2022-2023, 23 uur extra ter beschikking in hun persoonlijke budget. Omdat deze afspraken pas aan het einde van het jaar zijn gemaakt, konden medewerkers deze uren nog niet inzetten in 2022. Afgesproken is om deze uren in december uit te laten betalen aan de medewerkers, conform het advies van de sociale partners in verband met de inflatie en toenemende energieprijzen.

4. Risicomanagement

4.1 Strategie

ZWN volgt een strategie waarbij de belangen van de leerling centraal staan. Wij hebben de overtuiging dat wij een bijzondere meerwaarde leveren voor onze leerlingen en willen zoveel mogelijk leerlingen de mogelijkheid bieden om van onze scholen gebruik te maken. Dit betekent dat we open staan voor groeimogelijkheden, ook als deze risico's en kosten met zich meebrengen, zoals voorinvesteringen. Wij willen bewust inspelen op de toegenomen landelijke belangstelling voor vrijescholen, maar tegelijkertijd moet de kwaliteit van het onderwijs gewaarborgd zijn en mag dit niet ten koste gaan van groei. Daarnaast worden de reguliere ontwikkelingen gemonitord en beoordeeld op bijkomende risico's. Te denken valt aan ontwikkelingen in leerlingenaantallen, de mate waarin wij zichtbaar kunnen blijven in de toegenomen concurrentie in het onderwijs en de eisen die dit aan ons als werkgever stelt. Complicerend hierbij is dat door de dynamiek in het gemeentelijke aanbod er aanzienlijke en moeilijk voorzienbare mutaties in de instroom kunnen ontstaan, die vervolgens impact hebben op de inkomsten.

4.2 Operationele activiteiten

Naast de meer strategische oriëntatie is ZWN zich ook bewust van de operationele vertaling hiervan. Bij verschillende interne en externe ontwikkelingen wordt steeds nagegaan wat de impact hiervan is op de organisatie: zowel op pedagogisch/onderwijskundig gebied, als op de meer bedrijfsmatige aspecten van de scholen. Met name het realiseren van voldoende leraren voor de klas leidt regelmatig tot aanzienlijke stijging van de uitgaven. Ook de toegenomen juridisering van klachten en conflicten leidt tot hoge extra kostenposten.

De administratieve organisatie is beschreven op zo'n manier dat fraudegevoeligheid en mogelijkheden tot corruptie tot een minimum beperkt zijn. Jaarlijks voert de accountant hier ook controles op uit en bevestigt dit beeld.

4.3 Financiële positie

ZWN heeft in 2022 een positief resultaat behaald ter hoogte van 253.331 euro, vóór resultaatsbestemming. Na resultaatsbestemming bedraagt dit resultaat 204.071 euro. Dit resultaat is aanzienlijk lager dan het resultaat van het vorige jaar: in 2021 was sprake van een positief saldo ter hoogte van 1.545.081 euro (1.798.412 euro voor resultaatsbestemming). Vorig jaar was het grootste deel van dit positieve resultaat bedoeld als reservering om in 2022 en latere jaren om de resterende coronagerelateerde extra NPO-gelden uit te geven. Dit resultaat gaf derhalve een aanzienlijk vertekend beeld.

De VO-scholen hebben dit jaar een positief resultaat behaald: in Leiden (+89.745 euro), Rotterdam (+405.806 euro), Den Haag VO (+39.484 euro). De twee PO-scholen hebben daarentegen een negatief resultaat geboekt: Den Haag PO: - 178.135 euro) en IWSTH: -152.829 euro.

Jaarlijks wordt in de Kaderbrief bepaald welk rendement nodig is voor een financieel gezonde situatie. In de afgelopen jaren kwam dit neer op 1%: bedoeld om eventuele tegenvallers in het boekjaar op te vangen en het weerstandsvermogen op peil te houden. Met name bij de groei van het aantal leerlingen (en daarmee de inkomsten) moet de omvang van het weerstandvermogen gelijke tred houden. De tijdelijke extra NPO-middelen geven een vertekend beeld van de positieve resultaten. Om die reden is ook voor 2023 besloten om de rendementseis van 1% te handhaven.

De begroting voor 2022 gaf een onwenselijk hoog positief saldo van + 786.195. Met name in Rotterdam is getracht om dit hoge saldo te beperken: de realisatie in Rotterdam lag in 2022 nog steeds hoog op 405.806 euro, maar wel onder het begrote bedrag (625.174 euro). De realisatie van Den Haag VO lag met 27.016 onder de taakstelling (+66.500). Een deel van deze extra kosten werden veroorzaakt door extra interim kosten t.g.v. vertrek van de rector), verder waren de LWOO-inkomsten lager dan voorzien. Leiden heeft daarentegen een hoger resultaat behaald dan begroot: 27.153 euro boven de taakstelling van 62.592 euro.

Den Haag PO had te maken met hoge vervangingskosten in verband met hoog ziekteverzuim en veel extra kosten in verband met het verbetertraject rond de inspectie (extra ondersteuning door externen en juridische ondersteuning): het negatieve resultaat van 178.135 euro kwam de school aanzienlijk lager dan de begrote positieve resultaat van 30.500 euro. Ook de IWSTH heeft meer kosten gemaakt dan voorzien, onder meer om de gewenste ondergrens te behalen (PR-kosten, extra klassen open houden zodat instroom van nieuwe leerlingen mogelijk was). Verder is een groeidotatie van de gemeente afgewezen omdat het aantal leerlingen van beide scholen bij elkaar opgeteld wordt en er daardoor per saldo onvoldoende groei was voor aanvullende inrichtingskosten. Het benodigde aantal leerlingen is behaald, maar de kosten vielen tegen: 152.829 euro ten opzichte van 1.430 euro. Inmiddels zijn relevante bezuinigingen doorgevoerd, waardoor de inkomsten en uitgaven in evenwicht zijn.

Beide overschrijdingen hebben in afstemming met de bestuurder en de raad van toezicht van plaatsgevonden. Voor beide scholen gold dat bezuiniging in het begrotingsjaar onwenselijk en onverantwoorde gevolgen zouden hebben. Bij het opstellen van de begroting voor 2023 zijn maatregelen genomen om in structurele zin weer in balans te komen.

Naast de financiële resultaten heeft ZWN in de afgelopen jaren voor relevante indicatoren streefwaarden benoemd die een nadere indicatie geven van de financiële positie. Uit het onderstaande overzicht blijkt dat de ratio's met beperkte afwijkingen door de jaren heen redelijk stabiel zijn. Daarbij liggen alle ratio's op of boven de ZWN-streefwaarden en ruim boven de signaleringswaarden van de inspectie.

Indicator	Inspectie-signalering	2019	2020	2021	2022	ZWN-doelstelling
Solvabiliteit 2	>30 %	62%	60%	64%	64%	>50%
Liquiditeit	>0,75	1,88	1,85	2,27%	2,30%	>1,50
Weerstandsvermogen	>5%	16%	16%	19%	19%	15-20 %
Gecorrigeerd weerstandsvermogen voor mva	Nvt	7%	7%	14%	14%	5-10%
Normatief Eigen Vermogen	3.556.608		3.586.608	3.586.608	3.787.190	

Op grond van de bovenstaande cijfers deed de stichting in 2022 goed. De stichting had in 2022 goed zicht op de risico's en onzekerheden met betrekking tot haar financiële positie. Van zaken als liquiditeitsrisico's en renterisico's was geen sprake. Verder is het

beleid om geen externe financiering af te sluiten en is daar vooralsnog ook geen aanleiding toe, waardoor onzekerheden m.b.t. mogelijkheden om financiering aan te trekken en valutarisico's niet aan de orde zijn.

Schatkistbankieren

In 2020 is besloten om over te gaan op schatkistbankieren in verband met de negatieve rente op vermogen bij commerciële banken. Een van de spelregels daarbij is dat hierbij geen private middelen ingebracht kunnen worden. Om die reden is een deel van de private reserves herstemd als publiek vermogen. Vooralsnog wordt het Schatkistbankieren gehandhaafd, ondanks de enigszins oplopende rentestanden.

Normatief eigen vermogen

Het normatief vermogen ligt voor 2022 op 3.787.190 euro, hetgeen 214.354 hoger is dan vorig jaar.

Het publiek eigen vermogen komt boven de signaleringswaarde uit als het feitelijk eigen vermogen (wat is af te lezen van de balans) hoger is dan het normatief eigen vermogen (vermogen dat een onderwijsinstelling redelijkerwijs nodig heeft om bezittingen te financieren en risico's op te vangen).

Het Eigen Vermogen neemt de komende jaren af doordat de bestemmingsreserves ingezet zullen worden en zo onttrokken worden aan het Eigen Vermogen.

4.4 Financiële verslaggeving

Vier keer per jaar vindt een financiële verslaglegging plaats: in april, in juli (intern), in oktober en in december (onderdeel van de begroting). Hierbij wordt verslag gedaan van de realisatie ten opzichte van de begroting (op ZWN-niveau en ten aanzien van de afzonderlijke vestigingen). Verder wordt de ontwikkeling van de verschillende indicatoren aangegeven: financiële ratio's (rentabiliteit, liquiditeit, solvabiliteit (gecorrigeerd) weerstandsvermogen en niet financiële risico's (onderwijskwaliteit, ziekteverzuim, leerlingenaantal, klachten).

Vier samenwerkingsverbanden

De drie VO-scholen zijn ieder aangesloten bij een eigen samenwerkingsverband rond passend onderwijs. De uitgebreide financiële en beleidsmatige verantwoording verloopt via deze stichtingen. Op hoofdlijnen hier een impressie per school:

- Rotterdam heeft over het jaar 2022 164.430 euro ontvangen. Voor de ondersteuningsbekostiging in het schooljaar 2021-2022 is € 106.235 ontvangen. Net als voorgaande jaren kiest het samenwerkingsverband voor de verantwoording van de bekostiging voor een interessant traject samen met Thom Verheggen en zijn boek "*Anders Vasthouden*". De inspectie beoordeelde deze systematiek recentelijk als positief. De nadruk bij de verantwoording ligt op transparantie en openheid naar elkaar toe binnen alle scholen in de vereniging. Naast deze bekostiging is afgelopen jaar nog eens een bedrag van 21.500 euro uitgekeerd. Dit had te maken met de inzet van de school voor de bekostiging van het in huis moeten houden van TLV leerlingen en ingeschreven leerlingen buiten de regio van het samenwerkingsverband. In het najaar van 2022 had de school 18 OPP's in behandeling. Er waren toen twee TLV's aangevraagd en één leerling is (tijdelijk) in een zogenaamd orthopedisch didactisch centrum geplaatst (OPDC). Dit traject wordt ingezet als het tijdelijk beter is om van school weg te zijn en gericht aan een aantal vaardigheden te werken. Na corona werd de school geconfronteerd met een enorme extra vraag naar begeleiding en ondersteuning. Er zijn medewerkers gestart met opleidingen voor het persoonlijk mentoraat en de ondersteuning is flink uitgebreid middels een tweede ondersteuningscoördinator op de Oudedijk. Dit betekent dat de school een grote eigen bijdrage levert aan het vormgeven van ondersteuning. De school is daar graag toe bereid.

- Het Marecollege in Leiden heeft € 95.730,00 ontvangen van het samenwerkingsverband. In totaal is door het samenwerkingsverband aan het Marecollege voor 17 leerlingen een OPP afgegeven. Er zijn 34 (voor)examenleerlingen gecoacht en leerlingen hebben een half uur per week specifieke ondersteuning ontvangen in 7 disciplines: euritmie-ondersteuning, kunstzinnige therapie, individuele coaching, hoogbegaafdheid, begrijpend lezen, extra rekenen, faalangstreductie.
- De Vrije School Den Haag (VO) heeft in het schooljaar 2021 – 2022 van het samenwerkingsverband € 108.643 ontvangen voor de basisondersteuning en extra ondersteuning: € 45.944 voor de basisondersteuning, € 40.616 voor extra ondersteuning en € 22.083 voor maatwerk. Daarvan had € 74.666 betrekking op het schooljaar 21/22 en € 33.977 betrekking op schooljaar 22/23. In het kalenderjaar 2022 zijn 90 leerlingen aangemeld bij de zorg. In principe hebben al deze leerlingen een OPP. In de brugklassen is een welles/nietes training gegeven. Er is een groep leerlingen opgeleid tot leerlingenbemiddelaar om pestgevallen op een laag niveau op te lossen. Ook heeft de nieuwe anti-pestcoördinator een groep leerkrachten om zich heen verzameld die met de No Blame-methode aan de slag is gegaan. Aan groepen leerlingen zijn trainingen leren leren, faalangstreductie trainingen, examenvaardigheidstraining en huiswerkbegeleiding gegeven. Ook zijn er drempeltoetsen afgenomen bij de nieuwe leerlingen in klas 8. Voor 9 uur per week wordt er een schoolmaatschappelijk werker ingekocht.
Voor de extra gelden voor leerlingen met een LWOO-indicatie, worden kleinere klassen geformeerd, is er extra mentortijd ingericht en zijn er in het rooster vastgezette begeleidingsuren. Ook krijgen deze leerlingen een planagenda en is er een Remedial Teacher verbonden aan deze leerlingen en klassen.
- Den Haag PO-ABB heeft in 2022 € 64.503 ontvangen van het samenwerkingsverband SPPOH. Met deze middelen worden interne en externe hulpverleners ingeschakeld om extra remedial teaching of andere ondersteuning te bieden. Voor deze middelen zijn verder 13 OPP's afgegeven in 2022 en is er een arrangement afgegeven. Daarnaast zijn er twee toelaatbaarheidsverklaringen afgegeven voor het speciaal (basis) onderwijs.
- Den Haag PO-IWSTH heeft in 2022 in totaal € 20.852 ontvangen van het samenwerkingsverband SPPOH. Hiervan is € 8.305 bestemd voor 2 arrangementen. Het resterende bedrag is bestemd voor basisondersteuning. Met het bedrag voor basisondersteuning worden interne en externe hulpverleners ingeschakeld om extra remedial teaching of andere ondersteuning te bieden.

4.5 Wet- en regelgeving

De scholen bevinden zich in een omgeving waarbij sprake is van complexe wet- en regelgeving die voortdurend in beweging is. Samen met het stafbureau worden deze ontwikkelingen gemonitord. Indien nodig wordt hierbij gebruik gemaakt van externe expertise. Zo zijn we verzekerd van een goede aansluiting bij externe ontwikkelingen. Uitgangspunt is om steeds op alle ontwikkelingen voorbereid te zijn, deze te analyseren op mogelijke impact voor de stichting en zo nodig tijdig maatregelen te nemen om ongewenste effecten te voorkomen.

Een organisatie is 'in control' (goed bestuur) als ze de interne en externe onzekerheden onderkent en maatregelen neemt, zodat de organisatie voorspelbaar wordt en een balans tussen risico en beheersing wordt gevonden. ZWN is in dat opzicht in control: de afgelopen jaren zijn we niet of nauwelijks verrast door ontwikkelingen. We zagen deze aankomen en konden tijdig passende maatregelen nemen.

In de begroting wordt jaarlijks een inventarisatie gemaakt van de voorzienbare risico's die op de scholen afkomen en worden passende maatregelen voorgesteld. Voor 2022 waren dit de volgende risico's:

Interne risico's

- Lesuitval door hoog ziekteverzuim, met name tgv covid
- Hogere personeelskosten i.v.m. ziekte, studie en krapte op de arbeidsmarkt
- Hogere juridische kosten i.v.m. verdergaande jurisdisering van verschillen van mening
- Daling ouderbijdrage bijv. tgv coronacrisis of aanpassing van de wetgeving

Externe risico's

- Rijks bezuinigingen/maatregelen
- Nieuwe cao: met name eenmalige uitkeringen worden vaak niet gedekt door extra inkomsten en kunnen een (tijdelijk) gat slaan in het budget.
- Daling leerlingenaantal door nieuwe scholen in de regio of scholen zonder wachtlijst
- Aanzienlijke leerlingengroei die leidt tot extra kosten in de vorm van voorfinanciering (eerste 5 maanden van het schooljaar).

In de kwartaalrapportages worden ontwikkelingen van deze risico's beschreven evenals eventuele maatregelen.

4.6 Risicoprofiel

Onze scholen bevinden zich in een regio met relatief stabiele demografische ontwikkeling: in Den Haag en Rotterdam is sprake van (enige) groei, in Leiden is mogelijk op termijn sprake van enige krimp. Ouders en leerlingen kiezen voor onze scholen op grond van het ideële profiel en de kleinschaligheid (zo bleek onder andere uit onderzoek van de Vereniging voor Vrijescholen). De afhankelijkheid van de externe concurrentie is vooralsnog gering, omdat geen andere school een vergelijkbaar profiel heeft. In Leiden is echter een initiatief gestart met veel aandacht voor de individuele ontwikkeling van leerlingen (Agora-school), hetgeen vorig jaar te merken was in het aantal aanmeldingen.

4.7 Interne risicobeheersings- en controlesysteem (B2)

Het ZWN risicobeheersing- en controlesysteem is opgezet om inzicht te krijgen in de mate waarin de strategische en operationele doelstellingen worden gerealiseerd, of er betrouwbare financiële rapportages zijn en of de navolging van relevante wet- en regelgeving is gegarandeerd.

Daarnaast bestaat het interne risicobeheersingssysteem uit:

- Planning- en control cyclus, met daarin onder andere:
Kaderbrief, meerjarenbegroting (exploitatie, liquiditeit en investeringen) opgebouwd vanuit de formatieplanning, voorafgaand aan het schooljaar en opgesteld binnen de door de raad van toezicht gestelde kaders. Verantwoording vindt plaats via periodieke rapportages per verslagjaar en wordt afgerond met de jaarrekening. Alle rapportages zijn opgesteld volgens de standaard rapportagestructuur en de handleiding voor de inrichting van de financiële verslaglegging.
- Risico analyse:
Er is een risico analyse opgesteld die jaarlijks wordt geactualiseerd. Op grond van deze risicoanalyse zijn indicatoren opgesteld m.b.t liquiditeit, solvabiliteit en (gecorrigeerd) weerstandsvermogen. In 2020 is besloten om ten behoeve van een bouwproject in Rotterdam eenmalig af te wijken van de vastgestelde indicator rond het gecorrigeerde weerstandsvermogen. Omdat deze extra kosten binnen de

begroting van de komende jaren kunnen worden opgevangen, heeft de bestuurder vastgesteld dat dit verantwoord is.

De werking van deze systematiek heeft enerzijds een preventief effect, waarbij de noodzakelijke omvang van het gecorrigeerd weerstandvermogen getoetst wordt aan de hand van de risico's. Tevens wordt jaarlijks een rendementseis vastgesteld op basis van de risicoanalyse. Verder wordt gedurende het jaar gestuurd op de realisatie ten opzichte van de begroting aan de hand van kwartaalrapportages.

Beheersmaatregelen die in 2022 zijn genomen hebben betrekking op scholen waar in de loop van het kalenderjaar, rond de zomer, sprake was van een dreigende overschrijding. De oorzaak was gelegen in het inzetten van extra personeel in vervanging bij ziekteverzuim te kunnen voorzien. Bij een dreigende overschrijding is gekeken naar mogelijkheden om de formatie aan te scherpen en zo de kosten te beperken: deels in 2022, deels preventief voorbereidend op 2023. Bij de IWSTRH heeft dit onder meer geleid tot het samenvoegen van kleine klassen, waardoor de inkomsten en uitgaven in 2023 op orde zijn gekomen.

5. Onderwijs en bedrijfsvoering

5.1 Onderwijsprestaties en onderwijskundige zaken

5.1.1 Vrijeschool visie op onderwijskwaliteit

Vrijescholen hebben een eigen visie op kwaliteit van onderwijs. Hierbij baseren wij ons op de uitgangspunten van Rudolf Steiner en sluiten wij aan bij de driedeling van Gert Biesta.

Ons onderwijs is gericht op het bijdragen aan de individuele ontwikkeling van de leerling. Daarbij wordt een evenwichtige ontwikkeling op het gebied van het denken, het gevoel en de wil nagestreefd. Cognitieve, kunstzinnige en sociale vorming krijgen gelijkwaardige aandacht. Niet de leerstof, maar de ontwikkelingsmogelijkheden (aansluitend bij de leeftijdsfase van de leerling) en de individuele mogelijkheden van de leerling staan centraal. De leerlingen moeten hun mogelijkheden en talenten kunnen ontdekken en ontplooien. Het vrijeschoolleerplan maakt het mogelijk dat zij een ruime kijk op zichzelf en de samenleving kunnen ontwikkelen. Hierdoor worden leerlingen zich bewust van hun interesses en hun, vaak onbewust aanwezige, mogelijkheden en idealen. De keuze voor een vervolgopleiding en beroep kan dan vanuit hun eigen motivatie plaatsvinden. Zo kunnen zij een wezenlijke en betrokken bijdrage aan de samenleving leveren. Daarnaast is het van belang dat leerlingen leren omgaan met onderlinge verschillen. Zij moeten leren samenwerken en daarbij respect tonen voor de ander en andermans kwaliteiten leren zien en waarderen (breder dan, maar wel aansluitend op burgerschapsvorming). Met name in de ambachtelijke vakken en de kunstvakken komen deze aspecten – in heterogene groepen waar dat kan – aan bod.

Tot slot is het van groot belang dat leerlingen zich ook op het cognitieve vlak goed ontwikkelen en worden voorbereid op de einddoelen van het examen.

Biesta³ onderscheidt drie functies ten aanzien van de kwaliteit van onderwijs:

- Kwalificatie (bijbrengen van kennis en vaardigheden)
- Socialisatie (deel (leren) worden van groepen) en vaardigheden)
- Subjectwording (persoonsvorming: iemand worden, in de wereld staan)

De consequentie van het bovenstaande is dat er voldoende aandacht uit gaat naar kwalificatie, maar dat het accent ligt op subjectwording. Dit vraagt veel tijd en energie van leerlingen en leraren. Daarom is er geen ruimte over om te streven naar het oordeel

³ Biesta, Gert (2009). *Goed onderwijs en de cultuur van het meten*

excellent van de inspectie op het gebied van kwalificatie. Omdat de bekostiging daar wel nauw mee verbonden is, gaan de onderstaande hoofdstukken met name in op deze cognitieve opbrengsten.

In het VO is een landelijk visitatiekader ontwikkeld, gebaseerd op waarderend onderzoek. In 2022 zijn twee scholen gevisiteerd, waaronder het Marecollege.

Toegankelijkheid en toelatingsbeleid

De VO-scholen van ZWN zijn toegankelijk voor alle leerlingen die van de basisschool een advies hebben gekregen dat aansluit het onderwijsaanbod: mavo, havo of vwo.

Daarnaast is sprake van voorrangbeleid voor leerlingen die van een andere vrijeschool komen en is sprake van voorrang voor leerlingen die al een broertje en zusje op school hebben.

In het PO zijn alle leerlingen welkom, voor zover passend onderwijs op grond van het schoolondersteuningsprofiel geboden kan worden.

5.1.2 Primair onderwijs

Opbrengsten en schooladviezen

In het begin van 2022 is een zelfevaluatie uitgevoerd aan de hand van de indicatoren uit het inspectiekader. Hierbij zijn de onderwijsresultaten van de eindtoets over drie jaar (2018/2019/2021) zijn beoordeeld. Op basis hiervan is geconstateerd dat op een aantal punten verbeteringen noodzakelijk zijn, met name m.b.t het onderwijsproces.

Deze kritische beoordeling sloot aan bij het oordeel van de inspectie dat in oktober gepubliceerd is. In verband met de corona-periode heeft OCW besloten dat over het schooljaar 201/2022 de opbrengsten niet worden meegewogen in het oordeel van de inspectie. Dit had tot gevolg dat de school het predicaat zeer zwak kreeg, ondanks het feit dat de opbrengsten van de VSDH PO boven het landelijk gemiddelde liggen. . In de onderstaande tabellen zijn de opbrengsten weergegeven, evenals de uitstroomadviezen:

OPBRENGSTEN				
	Niveau	School 2021	School 2022	Landelijk
Taalverzorging	1F	95%	99,3%	90%
	2F	68%	84%	51%
Lezen	1F	100%	95,3%	98%
	2F	89%	84%	77%
Rekenen	1F	95%	94,3%	88%
	2S	55%	41,7%	47%

Uitstroom-adviezen 2022		
	School	Landelijk
Pro/bb/kb	3,2%	20,1%
Vmbo-t	9,4%	17,2%
Vmbo-t/havo	15,6%	10%
Havo	21,9%	16,9%
Havo/vwo	25%	10,8%
Vwo	23,4%	18,9%

Verbeterplan

Op de volgende onderdelen heeft de school een verbeteropdracht van de inspectie gekregen:

Zicht op ontwikkeling en begeleiding: goed afstemmen van het onderwijs op de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen, zodat zij een ononderbroken ontwikkelingsproces doorlopen. In aanvulling het bieden van voldoende individuele begeleiding die is afgestemd op de behoeften van leerlingen.
Het onderwijs goed afstemmen op de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen zodat zij een ononderbroken ontwikkelingsproces doorlopen.
Het aanpassen van het lesrooster zodat de school het wettelijk verplichte aantal uren onderwijs aanbiedt.
Daadwerkelijk uitvoering geven aan het opgestelde eigen stelsel van kwaliteitszorg.

De volgende verbeterplannen zijn in gang gezet:

- training in registratie en analyse van resultaten (aug/sept)
- BVS en IB'er bezoeken wekelijks klassen en geven feedback aan leraren
- uitleg en instructie over Handelingsgericht werken (HGW) is in september gegeven en is goed geland bij de leraren.
- in groepsoverzichten worden de resultaten van de leerlingen bij gehouden: deze vormen de basis voor het basis groepsplan en van eventuele interventies, indien nodig
- voor verschillende thema's zijn Kwaliteitskaarten vastgesteld: eisen waaraan de kwaliteit op dat thema moet voldoen.
- de controle op het realiseren van de vastgestelde kwaliteit is strakker: leraren worden aangesproken als zij hier van afwijken
- vorig jaar vond een nulmeting plaats in het voorjaar (Middentoets). In februari 2023 werd zichtbaar a.d.h.v jaarlijkse Middentoets dat het effect van het ingezette beleid positief is.
- op basis van tegenvallende resultaten van tussentijdse toetsen m.b.t lezen is besloten om tutor-lezen in te voeren. Deze interventie heeft geleid tot een stijging van de vaardigheden.
- een adviseur van de Vliegende Brigade is vanaf januari lessen gaan bezoeken en geeft feedback.
- de HGW-kalender is vastgesteld, HGW is conform deze toets kalender opgestart
- een werkgroep met ouders heeft de school een advies gegeven over de uiteindelijke vormgeving van de lessentabel na de zomer, aansluitend op de wettelijke eisen.
- het team is geschoold in Deep Democracy level 1
- team geschoold in startgesprekken
- in november vond de startdag van LeerKRACHT plaats, gepresenteerd door leraren (eigenaarschap!) waarbij verbeterthema's benoemd zijn die aansluiten bij de verbeterpunten uit het inspectierapport.
- leraren werken met de borden van LeerKRACHT waar de doelen op staan: dit zijn de eigen doelen van de leraren, waarbij eigenaarschap ontstaat

In januari 2023 heeft de inspectie een vervolfbezoek afgelegd, waarbij de voortgang van de verbeterplannen is besproken. De inspectie was tevreden over de voortgang, met dien verstande dat de voortgang niet met een apart verificatieonderzoek is vastgesteld. Dit zal in september 2023 plaatsvinden.

5.1.3 Voorgezet onderwijs

Uit de onderstaande tabellen blijkt dat de scholen op de meeste aspecten voldoen aan de inspectienormen mbt de opbrengsten. Daarentegen liggen de examencijfers in Den Haag

VO net onder de inspectienorm. Met de nieuwe organisatiestructuur zal nadrukkelijker gestuurd worden op de verbetering van deze resultaten.

Onderbouwpositie

School	Den Haag	Rotterdam	Leiden
Score	+ 33,94%	+1,71	+10,86
Tov norm	Zeer ruim boven de norm	Net boven de norm	Ruim boven de norm

Onderbouwsnelheid

School	Den Haag	Rotterdam	Leiden
Score	96,41	98,66	99,05
Tov norm	Ruim boven	Ruim boven	Ruim boven

Bovenbouwsucces

School	Afdeling	21-22	Tpv Inspectienom
Rotterdam	vmbo-t	92,59	Ruim boven
	havo	92,82	Ruim boven
	vwo	91,85	Ruim boven
Leiden	vmbo-t	87,41	Net boven de norm
	havo	90,23	Ruim boven
	vwo	92,53	Ruim boven
Den Haag	vmbo-t	83,68	Net onder de norm
	havo	85,15	Ruim boven
	vwo	88,80	Ruim boven

Examenresultaten

Behaalde examencijfers tov de inspectienorm (per school) NB: 2019/2020 telt niet mee

	20-21	21-22	3-jaarsgemiddelde	Inspectienom
Rotterdam				
vmbo-t	6,30	5,96	6,13	6,06
Havo	6,33	6,07	6,20	6,15
Vwo	6,15	6,25	6,21	6,03
Leiden				
vmbo-t	6,47	6,63	6,69	6,13
Havo	6,30	6,69	6,45	6,24
Vwo	6,50	6,29	6,44	6,15
Den Haag				
vmbo-t	6,06	6,14	6,10	6,12
Havo	6,17	6,06	6,08	6,20
Vwo	6,17	5,91	6,02	6,21

Slagingspercentages examenjaren 2020-2022 (geen indicator voor de inspectie)

Rotterdam	VWO	HAVO	MAVO
2020	100	96	100
2021	96	93	93

2022	95	84	93
Leiden			
2020	100	100	100
2021	100	91	100
2022	96,4	100	98
Den Haag			
2020	100	98	99
2021	90	96	98
2022	83	89	98
Landelijk 2022	91,9	88,4	93,8

Basisvaardigheden

Voor taal en rekenen geldt dat in het eerste en tweede leerjaar getoetst wordt op welk niveau de leerlingen zitten. Leerlingen die onder het niveau van hun afdeling zitten krijgen individueel of in groepjes extra ondersteuning aangeboden. Dit leidt er toe dat na de eerste twee leerjaren alle leerlingen op het bij hun passende niveau zitten.

M.b.t burgerschap wordt verkend op welke wijze het beste beoordeeld kan worden of de leerlingen op het gewenste niveau zitten en op welke wijze eventueel extra interventies nodig zijn cq geboden kunnen worden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de QuickScan Burgerschap die inzicht geeft in waar een school staat als het gaat om burgerschap in de school en op welke onderdelen een school zich nog verder kan ontwikkelen. Met de uitkomsten worden gesprekken gevoerd op school over de implementatie en kwaliteit van burgerschapsvorming. Tevens worden speerpunten met een bijbehorend actieplan geformuleerd.

5.2 Bedrijfsvoering

In 2022 speelden de volgende ontwikkelingen op gebied van bedrijfsvoering binnen ZWN:

- op alle scholen zijn co2-meters geïnstalleerd in de lokalen.
- op de scholen is het beleid mbt de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) verder geïmplementeerd. Verder is er een data protection impact assessment (DPIA) naar Google Workspace door de externe FG uitgevoerd. De adviezen die hier uit voortkwamen zijn ingevoerd en opgevolgd.
- de aanbesteding van schoonmaak is een jaar eerder uitgevoerd dan op basis van het contract nodig was: dit gezien de onvrede met de dienstverlening. De start van het nieuwe schoonmaakbedrijf was op één van de scholen moeizaam, maar lijkt na een aantal maanden alsnog op orde te komen.
- het bestaande treasury beleid (treasurystatuut) is conform afspraak bij het opstellen van de begroting 2022 herijkt aan de OCW-regeling Beleggen en Belenen en is vastgesteld.
- in Leiden is in verband met groei behoefte aan meer lokalen: hier is in voorzien door samen met vrijeschool Mareland (PO) een gebouw in dezelfde straat te delen. Omdat ook het Mareland groeit is in afstemming met de gemeente overleg over het toekomstige gebruik van het gezamenlijke gebouw.
- in Den Haag zijn de voorbereidingen m.b.t het formuleren van de wensen en de vormgeving in 2022 gestart. In 2023 moet dit leiden tot een voorlopig ontwerp.
- in Rotterdam is in 2022 het pand dat aan de school grenst aangekocht. In 2023 wordt gestart met een gedeeltelijke sloop en opbouw zodat koorzang weer binnenhuis gegeven kan worden.
- in Rotterdam is net de gemeente overeen gekomen om de tijdelijke nevenvestiging aan de Oudedijk te verplaatsen naar de Vondelweg op de plek waar de school jarenlang gehuisvest was. In 2023 wordt gestart met een ingrijpende renovatie,

samen met een ander schoolbestuur (duo-gebruik). In 2024 zal de verbouwing voltooid zijn.

Huisvesting

Alle panden die de scholen van ZWN gebruiken zijn alleen in juridische zin eigendom van de stichting, het economisch eigendom ligt bij de gemeente. Dit betekent dat de stichting de panden niet in eigen beheer kan verkopen en in die zin dus ook niet tot het vermogen van de stichting behoren. In 2023 komt hier verandering in omdat de stichting in eigen beheer een klein gebouw dat aan de school in Rotterdam heeft gekocht en verbouwd: hier gaat ook economisch eigendom ontstaan: het is echter geen beleid van de stichting om dit verder uit te bouwen. ZWN is verantwoordelijk voor het meerjarenonderhoud en heeft daartoe extern meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) laten opstellen.

5.3 Personeelsbeleid

- In 2022 hebben selectiegesprekken plaatsgevonden voor benoemingen van leraren in LD: tot dan toe was deze schaal gereserveerd voor leraren met managementtaken, afgezien van de leraren die in het verleden van entreerecht gebruik gemaakt hebben. Een speciaal ontworpen rubric met daarin ZWN-brede geformuleerde competentie eisen zorgden ervoor dat het sollicitatie- en selectie proces (in aanwezigheid van de mr) zo gestroomlijnd mogelijk zijn verlopen.
- Uitkeringslasten na ontslag worden gemonitord. Waar zinvol worden voormalig collega's begeleid in het vinden van nieuw werk, afhankelijk van de kosten/baten afweging wordt daarbij een re-integratiebureau ingeschakeld.
- T.g.v. de groei is het aantal fte in de afgelopen jaren geleidelijk uitgebreid.
- Besloten is om het werknemerstevredenheidsonderzoek eens in de twee jaar te laten uitvoeren: in 2021 en 2023. Hieronder de verkorte samenvatting van de uitkomsten uit 2021.
- De Gedragscode ZWN en de integriteitscode zijn herzien (dit proces is gestart en wordt afgerond in 2023).
- Er is een Periodiek Medisch Onderzoek uitgevoerd in het kader van de RI&E. Alle medewerkers van ZWN zijn uitgenodigd hieraan deel te nemen. Ongeveer 20 % heeft hiervan gebruik gemaakt.
- Er zijn een aantal werkprocessen (ziekmelding, werving en selectie etc.) met hulp van een extern in kaart gebracht

	Score ZWN	Benchmark VO	Plaats op prioriteiten mix
Inhoud van het werk	8,5	8,0	Sterke punten
Sfeer	8,5	7,9	Handhaven
Leidinggevende/ teamleider	8,4	7,8	Handhaven
Rector	8,0	6,9	Handhaven
Onderwijs	7,9	7,2	Sterke punten
Werkomstandigheden	7,8	7,4	Sterke punten
Persoonlijke ontwikkeling	7,4	6,8	Niet te positioneren ⁴
Gesprekscyclus	7,3	6,4	Niet te positioneren
Samenwerking	7,3	7,3	Niet te positioneren
Vmr	7,0	6,6	
Communicatie	6,7	6,1	Aandachtspunten
Toetsen	6,4		Verbeterpunten
Werkdruk	6,0	6,1	Aandachtspunten

⁴ Het onderzoeksbureau geeft aan dat een thema als *niet te positioneren* geduid wordt het niet eenduidig aan één van de kwadranten in de prioriteitenmatrix kan worden toegewezen.

Uit de scores blijkt dat ZWN op nagenoeg alle aspecten hoger scoort dan de benchmark VO. Verder blijkt dat de drie onderwerpen die al langer lager scores (communicatie, toetsen en werkdruk) wel hoger gewaardeerd worden dan in voorgaande jaren: de verbeteringen die zijn doorgevoerd hebben (mede) tot deze hogere waardering geleid.

5.4 Financieel beleid

Het financieel beleid is gericht op het realiseren en behouden van een structureel gezonde situatie, waarbij de beschikbare middelen zo veel mogelijk worden ingezet voor het geven van onderwijs.

Dit betekent dat eventuele (verbeter)projecten betaald worden uit externe aanvullende subsidies en/of uit taaktijd: leraren die ruimte hebben binnen hun aanstelling voeren de projecten uit. Dit is de basis van het investeringsbeleid.

Verder zijn de vastgestelde ratio's leidend: deze vormen een verantwoorde ondergrens. Als er meer financiële ruimte (bijvoorbeeld door groei of herziening van het bekostigingsstelsel) ontstaat wordt deze ingezet voor het onderwijs.

De inkomsten ten gevolge van het aantal leerlingen vormen de basis van de inkomsten van de scholen: groei in leerlingenaantallen levert dus meer inkomsten op, bij krimp moet de daling van inkomsten binnen de scholen opgevangen worden.

Volgens een planning- en controlcyclus wordt op verschillende momenten in het jaar gestuurd op het realiseren van deze gezonde situatie.

5.5 Duurzaamheid

ZWN streeft naar optimalisering van de duurzaamheid. Hiertoe zijn diverse maatregelen genomen (zonnepanelen, groene stroom, meerjarenonderhoudsplannen). Het komende jaar wil de werkgroep Bedrijfsvoering vervolgstappen zetten in meer duurzaam facilitair beleid.

6. Toekomstige ontwikkelingen

6.1 Ontwikkelagenda

In het Schoolplan 2019-2023 zijn voor het VO de volgende hoofdthema's uitgewerkt:

Antroposofisch mensbeeld: versterken van het werken vanuit het antroposofisch mensbeeld en daarbij anticiperen op externe ontwikkelingen (maatwerk curriculum.nu, flexibilisering, formatief toetsen, hedendaags VS ICT-beleid). Dit gebeurt door het mensbeeld te expliciteren/vertalen, het onderwijs hier vervolgens op te verbeteren en dit te monitoren via visitaties.

Onderwijs: versterken onderwijs door meer aandacht voor iedere leerling: bijvoorbeeld door middel van differentiatie, coaching, begeleiding, stimuleren eigenaarschap, zoeken naar maatregelen in de structuur (bijv. aanpassing omvang van de lessen) en daar op schoolniveau heldere keuzes in te maken.

Werkgeverschap: aantrekkelijke werkgever zijn/blijven in antwoord op lerarentekort door middel van profileren als "gepassioneerde werkomgeving", passende beloning (functiemix) en maatregelen om de werkdruk te verminderen

In 2022 is gestart met de voorbereidingen van het Schoolplan 2023-2027. Gekozen is voor een algemeen richtinggevend kader, met ruimte voor individuele invulling op de afzonderlijke vestigingen. Belangrijke thema's in het nieuwe Schoolplan worden: aandacht voor vrijeschool pedagogiek (onderwijs), eigenaarschap leerlingen (onderwijs), inclusief onderwijs (onderwijs), strategisch, inclusief en duurzaam personeelsbeleid (personeel) en duurzaam huisvestings- en voedingsbeleid (bedrijfsvoering).

Jaarlijks formuleren de scholen hun beleidsvoornemens, (deels) in het verlengde van het schoolplan. Hierbij wordt eventueel benodigde extra inzet van collega's gefinancierd binnen de beschikbare taaktijd: op deze manier lukt het om de doelen te realiseren zonder aanvullende investeringen.

Per vestiging zijn (deels aansluitend) de volgende doelstellingen geformuleerd voor 2022/2023, in mei/juni 2023 worden deze geëvalueerd en bijgesteld voor het schooljaar 2023/2024:

Den Haag VO

- Realiseren van een stijging van het aantal leerlingen door de instroom te verhogen. Ambitie is een instroom van 120 leerlingen.
- Voorbereiden van bouwtraject dat in 2025 van start gaat. Doelstelling is om te komen tot een plan dat een oplossing biedt voor de huidige knelpunten en binnen het budget van de gemeente gefinancierd kan worden, afgezien van een beperkte eigen bijdrage. Versterken van de kwaliteit van de lessen, de dagelijkse praktijk (hoe gaat het in de klas?)
- Verbeteren van de interne organisatie m.b.t inrichting Schoolleiding, personeelszaken en stuurkracht
- Verbeteren onderwijskwaliteit, o.a. implementeren van activerende didactiek en opbrengsten mavo en vwo
- Verbetering ziekteverzuim (van 6,05 naar 4,5) en de meldingsfrequentie (van 1,89 naar 1,5)

Leiden

- Versterken van de PR om te komen tot een instroom van 140 leerlingen.
- Versterken antroposofie binnen de school
- Verbetering ziekteverzuim (van 5,86 naar 4,5) en v meldingsfrequentie (van 2,13 naar 1,5)

Rotterdam

- Op orde krijgen van de huisvesting ivm de leerlingengroei
- Verbeteren van de opbrengsten, met name tav havo-opbrengsten van 6,1 naar 6,25
- Realiseren verbetering tevredenheid leerlingen van 5,9 naar 6,5
- Verbetering ziekteverzuim (van 6,15 naar 4,5) en meldingsfrequentie (van 1,91 naar 1,5)

Abbenbroekweg

- Realiseren van verbetertraject aan de hand van de prestatieovereenkomst met Inspectie (zie ook 1.2.3)
- Financiën op orde, structurele balans inkomsten/uitgaven
- Verbetering ziekteverzuim (van 10,64% naar 6%) en meldingsfrequentie (van 2,65 naar 1,5)

International Waldorfschool The Hague

- Realiseren van vereiste 90 leerlingen (10 leerlingen boven de grens)
- Financiën op orde, structurele balans inkomsten/uitgaven
- Implementeren onderwijskwaliteitssysteem
- Verbetering ziekteverzuim (van 7,08% naar 6%) en meldingsfrequentie (van 2,05 naar 1,5)

6.2 Regeling jaarverslaggeving onderwijs

Continuïteitsparagraaf

Jaarlijks wordt binnen ZWN bij het opstellen van de begroting gekeken naar de vooruitzichten van de organisatie op het gebied van continuïteit. Dit aspect wordt periodiek in de voortgangsverslagen van de bestuurder aan de raad van toezicht belicht. Een belangrijke factor hierbij is de ontwikkeling van de leerlingenaantallen. De scholen bevinden zich in een regio waar vooralsnog geen daling van het aantal leerlingen is voorzien, afgezien van een lichte (tijdelijke) daling in Leiden. Jarenlang was sprake van een landelijke trend, waarbij vrijescholen groeiden, ondanks de demografische ontwikkelingen. Deels door beperkingen op het gebied van de huisvesting is deze groei op een aantal plekken afgenomen. Ook binnen ZWN wisselt deze groei, in september 2023 zal de instroom vooral in Rotterdam en Den Haag VO gegroeid zijn. In Leiden is sprake van een lichte afname. In Den Haag PO is sprake van een stabilisatie van het leerlingenaantal en voor de IWSTRH is sprake van een lichte stijging.

Als sprake is van een daling van het aantal leerlingen, is dat pas in het navolgende kalenderjaar merkbaar in de financiën. Bij aanzienlijke wijzigingen is het verstandig om voor de zomer reeds rekening te houden met de dalende inkomsten. De bestuurder stemt dit af met de rector en zoekt daarbij naar mogelijkheden om te rigoureuze maatregelen te voorkomen.

Ter versterking van de eigen positie is in de afgelopen jaren gestuurd op het realiseren van een passend weerstandsvermogen. Een belangrijk deel van dit weerstandsvermogen is op voorhand bestemd voor onderhoud, waardoor het deel dat beschikbaar is voor onvoorziene situaties en/of investeringen (het zogenaamde gecorrigeerde weerstandsvermogen) beperkt is: dit is een bewuste keuze om niet onnodig veel middelen aan het onderwijs te onttrekken. In 2022 voldoet ZWN aan de eigen streefwaarden (5%-10%). Voor de komende jaren is sprake van een tijdelijke daling in verband met het bouwproject in Rotterdam (De Akker) en een tijdelijke afwijking van deze norm: de begrote extra last van het project past goed binnen de begroting, maar gedurende twee jaar zal het gecorrigeerd weerstandsvermogen onder de norm zakken. Hierdoor is het echter mogelijk om het muziekonderwijs in Rotterdam een kwaliteitsimpuls te geven, de keuze voor afwijking is derhalve bewust gemaakt.

Jaarlijks wordt, voorafgaand aan het opstellen van de begroting, een Kaderbrief opgesteld, waarin de ambities, risico's en eventuele maatregelen voor ZWN benoemd worden. De Kaderbrief vormt de basis voor een beleidsrijke meerjarenbegroting, waarin tevens een risico-paragraaf is opgenomen. Voor de komende jaren is een positieve sluitende meerjarenbegroting afgegeven. Dit beeld wordt op basis van de gerealiseerde leerlingenaantallen tijdig gecorrigeerd.

Op grond van de onderstaande tabel wordt duidelijk dat in de komende jaren een verdere stijging voorzien is van de rijksbekostiging ten gevolge van de stijging van het aantal leerlingen. Met deze stijging van het aantal leerlingen stijgen ook de kosten, met name in de vorm van het aantal personeelsleden. De meerjarenbegroting is verder conservatief opgesteld, waarbij geen vergaande groei is geprognosticeerd: dit wordt van jaar tot jaar ingeschat gezien de fluctuaties op de onderwijsmarkt, maar ook gezien de bestuurlijke afspraken in Rotterdam om de groei te maximaliseren en de beperkingen om de

huisvesting uit te breiden.

Door buitenstaanders wordt de relatief gemiddeld hoge ouderbijdrage als risicofactor beschouwd. In formele zin is dit juist: er is immers sprake van een vrijwillige bijdrage die niet afdwingbaar is, ook maken de discussies in de Tweede Kamer deze post onzeker. Desalniettemin is voor de meeste ouders duidelijk waar deze middelen voor worden ingezet: de extra vakken en kwaliteit van onderwijs en materiaal. Alle extra inkomsten komen ten goede aan het onderwijs dat aan hun kinderen wordt geboden. Jaarlijks wordt hierover verantwoording afgelegd aan ouders in het ouderoverleg. Ook de aanscherping van de wetgeving m.b.t het vrijwillige karakter van o.a. cultuurreizen, heeft niet geleid tot een noemenswaardige daling van de ouderbijdrage. Gezien de historische ontwikkeling is er geen aanleiding om dit punt als acute bedreiging op te vatten. Dit laat onverlet dat deze inkomsten jaarlijks nauwlettend gemonitord worden. De wet m.b.t de ouderbijdrage (augustus 2021) sluit goed aan op de huidige praktijk: als ouders geen ouderbijdrage betalen heeft dit geen gevolgen voor het onderwijsaanbod aan hun leerlingen.

ZWN voldoet aan deze voorwaarde, waardoor hier vooralsnog geen aanvullende risico's uit voortkomen.

De totale ouderbijdrage is in de afgelopen periode gestegen, dit komt ten dele door de groei van het aantal leerlingen bij de Internationale school. Anders dan in het reguliere onderwijs is hierbij wettelijk sprake van een verplichte ouderbijdrage. De bedragen zijn ook aanzienlijk hoger.

Op basis van de onderstaande tabellen wordt duidelijk dat het aantal FTE (en daarmee de loonkomsten) zullen dalen. Dit heeft te maken met het aflopen van de NPO-middelen, waardoor het aantal FTE richting het niveau van 2021 gaat, van voor de NPO-middelen.

Uit de vergelijking van de balansposten van 2021 en 2022 blijkt dat de gebouwen en terreinen zijn toegenomen door aanloopkosten ivm de bouw van De Akker en doordat afgeschreven inventaris vervangen is. Door de gewijzigde bekostigingssystematiek is de vordering op OCW afgebouwd. Verder waren er ultimo 2022 minder kosten mbt 2023 vooruitbetaald, waardoor de overlopende activa aanzienlijk zijn afgenomen.

Het eigen vermogen is gestegen door een positief resultaat en een stijging van de bestemmingsreserve ivm nog te besteden bijdragen van OCW.

De stijging van de overlopende passiva komt door hogere vooruit ontvangen subsidies van OCW, hogere vooruit ontvangen ouderbijdragen en vooruit ontvangen subsidie van de gemeente Rotterdam.

Tot slot een belangrijk aspect met betrekking tot de continuïteit (conform de regelgeving): het huisvestingsbeleid. In afstemming met de gemeente wordt nagegaan hoe de scholen over een toekomstbestendige huisvesting kunnen beschikken, die aansluit bij de ontwikkelingen van de scholen. Dit kan leiden tot een investeringsvraag in de toekomst, als blijkt dat de gemeente onvoldoende ruimte biedt.

A-A1 Gegevensset conform meerjarenbegroting 2023-2027					
KENGETAL	2021	2022	2023	2024	2025
Personele bezetting in FTE					
- Management/ Directie	7,41	6,88	7,70	7,70	7,70
- Onderwijzend personeel	191,34	194,56	191,20	188,40	187,30
- Overige medewerkers	54,22	67,85	60,83	59,03	59,13

Totaal in FTE	252,97	269,29	259,73	255,13	254,13
Leerlingenaantallen	2.834	2.942	2.869	2.947	2.973
Normatief Eigen Vermogen	3.572.826	3.787.189	5.632.584	6.104.512	6.219.134
Eigen Vermogen volgens balans	5.605.781	5.859.113	5.312.522	5.765.441	6.240.820
Aanschafwaarde gebouwen	1.185.047	1.185.047	3.685.047	3.685.047	3.685.047
Boekwaarde inventaris en apparatuur	1.383.633	1.505.791	1.841.055	2.310.890	2.434.714

A2- Balans Meerjarenbegroting					
ACTIVA	2021	2022	2023	2024	2025
VASTE ACTIVA					
Materiële VA	1.963.329	2.164.527	4.882.387	5.236.880	5.247.277
Financiële VA	102.604	150.939			
TOTAAL VASTE ACTIVA	2.065.933	2.315.466	4.882.387	5.236.880	5.247.277
Vorderingen	1.796.644	1.352.188	1.350.000	1.370.000	1.390.000
Liquide middelen	7.546.060	8.995.804	4.971.078	5.131.318	5.597.212
VLOTTENDE ACTIVA	9.342.704	10.347.992	6.321.078	6.501.318	6.987.212
TOTAAL ACTIVA	11.408.637	12.663.458	11.203.465	11.738.198	12.234.489
PASSIVA					
EIGEN VERMOGEN					
Algemene reserve	45.423	45.423	45.423	45.423	45.423
Algemene reserve Publiek	1.615.765	1.619.837	2.129.611	2.599.710	3.085.931
Algemene reserve Privaat	2.050.000	2.250.000	2.050.000	2.050.000	2.050.000
Bestemmingsreserves publiek	1.894.593	1.894.593	1.087.488	1.070.308	1.059.466

VOORZIENINGEN	1.718.487	2.300.678	1.409.066	1.472.876	1.532.122
LANGLOPENDE SCHULDEN	0	0	0	0	0
KORTLOPENDE SCHULDEN	4.084.369	4.503.667	4.481.877	4.499.881	4.461.547
TOTAAL PASSIVA	11.408.637	12.663.458	11.203.465	11.738.198	12.234.489

Staat/ Raming Baten en Lasten					
BATEN	2021	2022	2023	2024	2025
Rijksbijdrage	25.414.713	27.093.521	26.033.895	26.093.821	25.871.002
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	779.588	722.412	400.364	350.364	350.364
Overige baten	2.539.455	2.761.939	2.596.221	2.628.164	2.666.936
TOTAAL BATEN	28.733.756	30.577.872	29.030.480	29.072.349	28.888.302

LASTEN	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	21.644.863	24.401.985	23.088.007	22.809.793	22.768.127
Afschrijvingen	394.594	417.348	478.370	571.331	580.427
Huisvestingslasten	1.675.417	1.946.585	2.100.500	2.093.500	2.093.500
Overige lasten	3.215.143	3.583.316	3.118.276	3.127.626	2.960.027
TOTAAL LASTEN	26.930.017	30.349.234	28.785.153	28.602.250	28.402.081
Saldo baten en lasten	1.803.739	228.638	245.327	470.099	486.221
Financiële baten en lasten	-5.327	24.693	0	0	0
Resultaat voor resultaatbestemming	1.798.412	253.331	245.327	470.099	486.221
Resultaatbestemming	-580.058	-49.260			
Resultaat na resultaatbestemming	1.218.354	204.071	245.327	470.099	486.221

7. Bijlagen B1, B2 en B3

- B1 (Belangrijkste risico's en onzekerheden) is verwerkt in paragraaf 1.6
- B2 (Interne risicobeheersings- en controlesysteem) is verwerkt in paragraaf 4.7
- B3 (Verslag toezichthoudend orgaan) is verwerkt in paragraaf 3.4

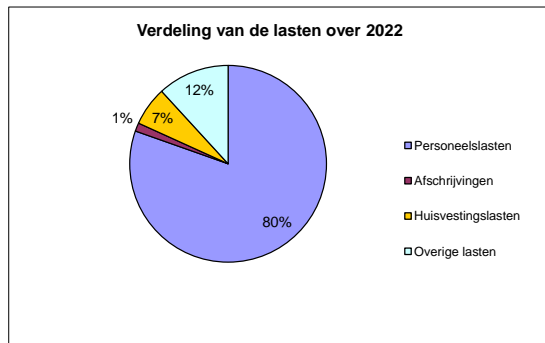
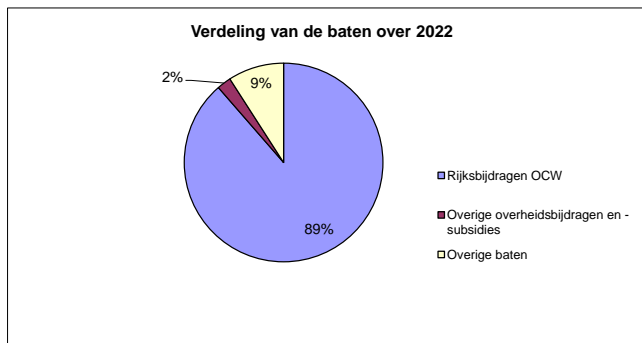
A3 Financiële situatie op balansdatum

	€	€
Het resultaat voor resultaatbestemming over 2022 bedroeg		253.331
Resultaatbestemming 2022		(49.260)
		<u>204.071</u>
Het resultaat na resultaatbestemming over 2022 bedroeg		
Het resultaat voor resultaatbestemming over 2022 bedroeg		253.331
Het resultaat voor resultaatbestemming over 2021 bedroeg		1.798.412
		<u>(1.545.081)</u>
Per saldo een verslechtering van het resultaat voor resultaatbestemming met		
		<u>(1.545.081)</u>
Deze verslechtering van het resultaat voor resultaatbestemming is als volgt nader te analyseren:		
Baten		
Hogere Rijksbijdragen OCW	1.678.808	
Lagere Overige overheidsbijdragen	(58.733)	
Hogere Overige baten	<u>224.041</u>	1.844.116
Lasten		
Hogere Personele lasten	(2.757.122)	
Hogere Afschrijvingen	(22.754)	
Hogere Huisvestingslasten	(271.168)	
Hogere Overige materiële lasten	<u>(368.173)</u>	(3.419.217)
Hogere Financiële baten		<u>30.020</u>
		<u>(1.545.081)</u>

Het positieve resultaat over 2022 na resultaatbestemming bedraagt € 204.071. Dit is per locatie als volgt opgebouwd:

	€	€
Algemeen		
Bestemmingsreserve algemeen		0
Leiden		
Algemene reserve Publiek	79.901	
Bestemmingsreserve personeel	(20.426)	
Bestemmingsreserve gebouw	30.270	
Bestemmingsreserve project Wiki	<u>0</u>	
		89.745
Rotterdam		
Algemene reserve Publiek	260.086	
Algemene reserve Privaat	200.000	
Bestemmingsreserve personeel	(65.705)	
Bestemmingsreserve gebouw	11.426	
Bestemmingsreserve project Wiki	<u>0</u>	
		405.806
Den Haag		
Algemene reserve Publiek	39.445	
Bestemmingsreserve personeel	(20.194)	
Bestemmingsreserve gebouw	20.233	
Bestemmingsreserve project Wiki	<u>0</u>	
		39.484
Abbenbroekweg (PO)		
Algemene reserve Publiek	(173.271)	
Bestemmingsreserve personeel	(4.864)	
Bestemmingsreserve algemeen	0	
		(178.135)
IWSTH (PO)		
Algemene reserve publiek	(152.829)	
Bestemmingsreserve personeel	0	
Bestemmingsreserve algemeen	0	
		(152.829)
Totaal		<u><u>204.071</u></u>

Onderstaand treft u de verdeling van de baten en lasten grafisch weergegeven aan.

Onderstaand wordt een globale toelichting per vestiging gegeven.

Leiden

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	89.745	218.504
	<u>89.745</u>	<u>218.504</u>

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2021 afgenomen met € 128.759

Rotterdam:

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	405.806	345.407
	<u>405.806</u>	<u>345.407</u>

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2021 toegenomen met € 60.399

Den Haag:

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	39.484	624.100
	<u>39.484</u>	<u>624.100</u>

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2021 afgenomen met € 584.616

Abbenbroekweg (PO)

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(178.135)	30.343
	<u>(178.135)</u>	<u>30.343</u>

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2021 afgenomen met € 208.478

IWSTH (PO)

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
	€	€
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(152.829)	0
	<u>(152.829)</u>	<u>0</u>

Zoals uit bovenstaande opstelling blijkt is het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ten opzichte van 2021 afgenomen met € 152.829

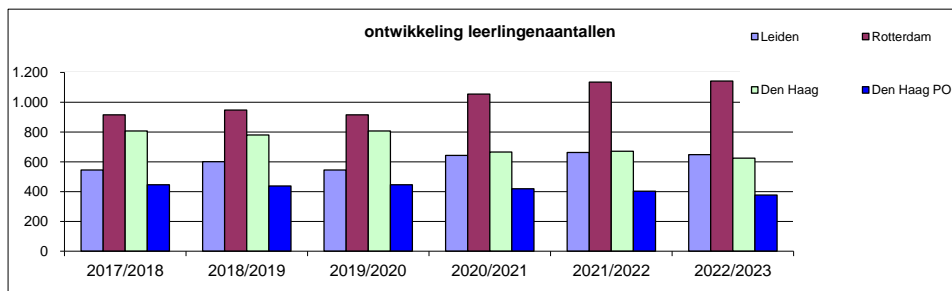
Kengetallen

		<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
Liquiditeit:	<u>Liquide middelen + vordering + effecten</u> kortlopende schulden	2,30	2,29
Solvabiliteit:	<u>Eigen vermogen + voorzieningen</u> totaal vermogen	0,64	0,64
Weerstandvermogen:	<u>Eigen vermogen</u> baten + financiële baten	19%	20%
Gecorrigeerd weerstandvermogen:	<u>Eigen Vermogen - MVA</u> Totale Rijksbijdragen	14%	14%
Nomatief Eigen Vermogen	0,5 x (aanschafwaarde gebouw x 1,27) + boekwaarde resterende materiële vaste activa + 0,05 x alle baten	3.787.190	3.571.999

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de Stichting ZWN zowel qua liquiditeit als qua solvabiliteit in een gezonde positie verkeert.

Ontwikkeling leerlingenaantallen

	<u>2017/2018</u>	<u>2018/2019</u>	<u>2019/2020</u>	<u>2020/2021</u>	<u>2021/2022</u>	<u>2022/2023</u>
Leiden	545	601	627	643	663	648
Rotterdam	915	947	986	1.055	1.135	1.142
Den Haag	807	780	692	666	671	624
Den Haag PO	446	438	423	419	403	377
International Waldorfschool		13	21	51	70	78
Totaal	<u>2.713</u>	<u>2.779</u>	<u>2.749</u>	<u>2.834</u>	<u>2.942</u>	<u>2.869</u>

A5 Treasurymanagement

De liquide middelen zijn binnen de school verdeeld over een betaalrekening en een aantal kapitaal- en rendement-rekeningen. Gezien de richtlijnen over risico vrij beleggen is voor deze vorm gekozen om het risico zo veel mogelijk te mijden en het spaarrendement zo hoog mogelijk te maken.

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening geen gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die blootstellen aan renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. Aangezien de rentestand een beperkte invloed heeft op het resultaat is het renterisico zeer klein. De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Er is een treasurystatuut opgesteld waarin wordt beschreven welke treasurytaken en -verantwoordelijkheden van toepassing zijn. Tevens worden hierin de beleidskaders vastgelegd voor diegenen die bij deze taken en verantwoordelijkheden betrokken zijn.

B1 Balans per 31 december 2022**Balans na resultaatbestemming**

	<u>31-12-2022</u>		<u>31-12-2021</u>	
	€	€	€	€
1 Activa				
Vaste activa				
1.2 Materiële vaste activa				
1.2.1 Gebouwen en terreinen	658.736		579.696	
1.2.2 Inventaris en apparatuur	<u>1.505.791</u>		<u>1.383.633</u>	
		2.164.527		1.963.329
1.3 Financiële vaste activa				
1.3.1 Langlopende vorderingen	145.539		97.294	
1.3.6 Overige effecten	<u>5.400</u>		<u>5.310</u>	
		<u>150.939</u>		<u>102.604</u>
Totaal vaste activa		<u>2.315.466</u>		<u>2.065.933</u>
Vlottende activa				
1.5 Vorderingen				
1.5.1 Debiteuren	462.678		459.378	
1.5.2 Ministerie van OCW	0		133.021	
1.5.7 Overige vorderingen	461.363		437.632	
1.5.8 Overlopende activa	<u>428.147</u>		<u>766.613</u>	
		1.352.188		1.796.644
1.7 Liquide middelen		8.995.804		7.546.060
Totaal vlottende activa		<u>10.347.992</u>		<u>9.342.704</u>
Totaal activa		<u>12.663.458</u>		<u>11.408.637</u>
2 Passiva				
Eigen vermogen				
2.1 Stichtingskapitaal	45.423		45.423	
2.1.1 Algemene reserve Publiek	1.619.837		1.615.765	
2.1.1 Algemene reserve Privaat	2.250.000		2.050.000	
2.1.2 Bestemmingsreserves Publiek	<u>1.943.853</u>		<u>1.894.593</u>	
		5.859.113		5.605.781
2.2 Voorzieningen				
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	944.380		640.629	
2.2.3 Onderhoudsvoorzieningen	<u>1.356.298</u>		<u>1.077.858</u>	
		2.300.678		1.718.487
Langlopende schulden				
2.3.5 Overige langlopende schulden		0		0
2.4 Kortlopende schulden				
2.4.3 Crediteuren	494.862		818.501	
2.4.7 Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.189.110		1.064.578	
2.4.8 Schulden terzake van pensioenen	314.797		294.862	
2.4.9 Overige kortlopende schulden	55.456		54.118	
2.4.10 Overlopende passiva	<u>2.449.442</u>		<u>1.852.310</u>	
		4.503.667		4.084.369
Totaal passiva		<u>12.663.458</u>		<u>11.408.637</u>

B2 Staat van baten en lasten 2022

	2022		Begroting 2022		2021		
	€	€	€	€	€	€	
Baten							
3.1	Rijksbijdragen	27.093.521		24.130.610		25.414.713	
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	704.320		428.162		763.053	
3.5	Overige baten	<u>2.780.031</u>		<u>2.659.460</u>		<u>2.555.990</u>	
	Totaal baten		30.577.872		27.218.232		28.733.756
Lasten							
4.1	Personeelslasten	24.401.985		22.132.491		21.644.863	
4.2	Afschrijvingen	417.348		524.334		394.594	
4.3	Huisvestingslasten	1.946.585		1.898.200		1.675.417	
4.4	Overige lasten	<u>3.583.316</u>		<u>3.131.086</u>		<u>3.215.143</u>	
	Totaal lasten		<u>30.349.234</u>		<u>27.686.110</u>		<u>26.930.017</u>
	Saldo baten en lasten		<u>228.638</u>		<u>-467.878</u>		<u>1.803.739</u>
5	Financiële baten en lasten		24.693		0		(5.327)
	Resultaat voor resultaatbestemming		<u>253.331</u>		<u>-467.878</u>		<u>1.798.412</u>
Af: dotatie bestemmingsreserve publiek							(1.129.075)
	- BAPO rechten		(9.869)		0		
	- NPO gelden 2022/2023		(560.447)		0		
	- Collectief deel strategisch personeelsbeleid		(396.079)		0		
	- 40 extra PB uren 2022/2023		(273.869)		0		
Bij: onttrekking bestemmingsreserve publiek							
	- Slob gelden		0		125.000		213.226
	- NPO gelden 2021/2022		1.129.075		1.129.075		0
	- BAPO rechten		0		0		210.024
	- Bevoegdheden docenten		0		0		74.520
	- Afschrijvingen		61.929				51.247
	Resultaat na resultaatbestemming		<u>204.071</u>		<u>786.197</u>		<u>1.218.354</u>

B3 Kasstroomoverzicht 2022

	2022		2021	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo Baten en Lasten		228.638		1.803.739
Aanpassingen voor:				
Vrijval vooruitontvangen investeringssubsidies	0		0	
Afschrijvingen	417.347		394.594	
Mutaties voorzieningen	<u>582.191</u>		<u>334.719</u>	
		999.538		729.313
Veranderingen in vlottende middelen:				
Vorderingen	-/-(468.619)		373.200	
Schulden	<u>419.299</u>		<u>614.580</u>	
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties		2.116.093		2.774.432
Ontvangen interest		530		(5.327)
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		2.116.623		2.769.105
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen materiële vaste activa (-/-)	(618.544)		(139.768)	
Desinvesteringen materiële vaste activa	0		0	
Investeringen financiële vaste activa	<u>(48.335)</u>		<u>(95.044)</u>	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		(666.879)		(234.812)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		0		0
Nieuw opgenomen leningen	0		0	
Aflossing langlopende schulden -/-	<u>0</u>		<u>0</u>	
		0		0
Mutatie liquide middelen		<u>1.449.744</u>		<u>2.534.293</u>
Liquide middelen				
Beginstand liquide middelen		7.546.060		5.011.767
Eindstand liquide middelen		8.995.804		7.546.060
Mutatie liquide middelen		<u>1.449.744</u>		<u>2.534.293</u>

Algemeen**Activiteiten**

De activiteiten van de Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland bestaan uit het verstrekken van onderwijs volgens de pedagogische beginselen van Rudolf Steiner.

Verbonden partijen

Een overzicht van de benodigde toelichting omtrent verbonden partijen is in Model E opgenomen.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening over 2022 is opgesteld conform de richtlijnen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en overeenkomstig de verslagleggingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Titel 9 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Tevens is de richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving gevolgd.

In deze richtlijn zijn voor de sector presentatie-, waarderings- en verslaggevingsvoorschriften geformuleerd.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten.

Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rapporteringsvaluta

De bedragen in de tabellen worden gepresenteerd in euro's. Als gevolg van afrondingen zijn in sommige gevallen geringe verschillen ontstaan. Deze verschillen tasten de betrouwbaarheid van de jaarrekening niet aan en zijn geen belemmering voor het verkrijgen van het vereiste inzicht.

Schattingswijzigingen

Er hebben zich in 2022 geen schattingswijzigingen voorgedaan.

Stelselwijzigingen

Er hebben zich in 2022 geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Financiële instrumenten**Algemeen**

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening geen gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die blootstellen aan renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. Voor de grondslagen voor de waardering van de primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

Aangezien de rentestand een beperkte invloed heeft op het resultaat is het renterisico zeer klein.

De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, effecten, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten wijkt niet materieel af van de boekwaarde.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art.2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen incussief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva*Materiële vaste activa*

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De activeringsgrens voor materiële vaste activa is € 5.000.

Voor de materiële vaste activa worden de volgende afschrijvingspercentages gehanteerd:

Gebouwen	5%
Inventaris	10%
Computerapparatuur	20%

Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

Financiële vaste activa

De overige effecten worden gewaardeerd tegen de verkrijgingswaarde of lagere marktwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld.

Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Een bijzondere waardevermindering verlies wordt direct als een last verwerkt in de staat van baten en lasten.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de instelling op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij aanwezigheid van objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de instelling de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen, en verwerkt dit direct in de staat van baten en lasten.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en de geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht.

Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen die niet ter directer beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen.

Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan van de stichting worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Voorzieningen

De voorzieningen worden niet tegen contante waarde gewaardeerd, omdat het effect van de tijdswaarde niet materieel is. De rente die wordt gerekend over de banktegoeden is verwaarloosbaar.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten van groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening ambtsjubilea

De voorziening ambtsjubilea is bedoeld om toekomstige verplichtingen in verband met ambtsjubilea te dekken.

Voorziening Uitgestelde beloningen

Op basis van richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden.

De voorziening duurzame inzetbaarheid is bedoeld om het niet opgenomen spaarverlof van personeelsleden te dekken.

Voorziening WW-uitkeringen

De voorziening voor ww uitkeringen is gevormd voor de geschatte kosten van voormalige personeelsleden die gebruik kunnen maken van deze rechten en wordt opgebouwd op basis van de geldende regels.

Deze schatting is gebaseerd op de bekende uitkeringsduur en een inschatting van de kans op terugkering in het arbeidsproces.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar.

Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Bij de bepaling van het exploitatieresultaat gelden de volgende beginselen: lasten (en baten) zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen.

Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen.

Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op de balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten gebracht in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

De stichting heeft één pensioenregeling. Dit betreft een Nederlandse regeling en wordt gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerder, te weten het bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord.

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing. Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland betaalt op verplichte, contractuele of vrijwillige basis aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen.

Behalve de betaling van premies heeft de instelling geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen.

De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag en tracht ieder jaar het pensioen te verhogen met de gemiddelde stijging van de sectoren overheid en onderwijs. Het bestuur van ABP beoordeelt per jaar of het pensioen kan worden verhoogd. Dit is afhankelijk van de financiële situatie van ABP.

De dekkingsgraad van het ABP bedroeg ultimo 2022: 110,9%. (2021: 110,2%)

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Belastingen

De stichting hanteert het standpunt dat zij niet vennootschapsbelastingplichtig is.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. Dit betekent dat de kasstromen worden herleid uit de balans en de staat van baten en lasten, die zoveel mogelijk zijn aangepast voor mutaties die in het verslagjaar niet tot een kasstroom hebben geleid. Vervolgens worden de kasstromen onderscheiden in kasstromen uit:

- operationele activiteiten;
- investeringsactiviteiten;
- financieringsactiviteiten.

Ontvangen interest en betaalde interest worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

B5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

1 Activa								
Vaste activa								
1.2 Materiële vaste activa		Verkrijgings- waarde ultimo 2021	Afschrijving ultimo 2021	Boekwaarde ultimo 2021	Investe- ringen 2022	Desinveste- ringen 2022	Afschrij- vingen 2022	Afschrijvings- percentage
		€	€	€	€		€	%
1.2.1	Gebouwen en terreinen							
1.2.1.1	Gebouwen	1.185.047	605.351	579.696	0	0	51.656	2,5-10,0
	Activa in aanbouw	0	0	0	130.696	0	0	2,5-10,0
1.2.2	Inventaris en apparatuur	5.548.318	4.164.685	1.383.633	487.848	(156.575)	365.690	10,0-33,33
Totaal		<u>6.733.365</u>	<u>4.770.036</u>	<u>1.963.329</u>	<u>618.544</u>	<u>(156.575)</u>	<u>417.347</u>	
		Cumulatie- ve aanschaf- waarde ultimo 2022	Cumulatieve afschrij- vingen ultimo 2022	Boekwaarde ultimo 2022				
		€	€	€				
1.2.1	Gebouwen en terreinen							
1.2.1.1	Gebouwen	1.185.047	657.007	528.040				
	Activa in aanbouw	130.696	0	130.696				
1.2.2	Inventaris en apparatuur	5.879.592	4.373.801	1.505.791				
Totaal		<u>7.195.335</u>	<u>5.030.808</u>	<u>2.164.527</u>				

In 2022 is het huisvestingsproject De Akker van het Rudolf Steiner College gestart. Hiervoor is geen subsidie toegekend.

In totaal heeft de stichting tot en met 2022 € 130.696 aan kosten gemaakt.

De totale begroting voor dit project betreft € 2.469.306. het is nog niet duidelijk welk bedrag in 2023 gerealiseerd wordt.

Hiervoor is de stichting voor € 260.780 verplichtingen aan gegaan, € 2.208.526 dient nog aanbesteed te worden.

De stichting verwacht dat de eigen bijdragen € 2.469.306 zal bedragen.

In jaarrekening 2023 zal dit bedrag worden geactiveerd en wordt hier op afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

1.3 Financiële vaste activa

1.3.1	Langlopende vorderingen	Boekwaarde ultimo 2021	Mutaties		Boekwaarde ultimo 2022
		€	Dotatie €	Onttrekking €	€
		97.294	0	0	145.539
		<u>97.294</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>145.539</u>
1.3.6	Effecten	Boekwaarde ultimo 2021	Mutaties		Boekwaarde ultimo 2022
		€	koersverlies €	verkopen €	€
1.3.6.3	Overige	5.310	90	0	5.400
		<u>5.310</u>	<u>90</u>	<u>0</u>	<u>5.400</u>

De overige effecten zijn aangeschaft middels private middelen.

Vlottende activa			
1.5	Vorderingen		
1.5.1	Debiteuren	31-12-2022	31-12-2021
		€	€
	Debiteuren	463.257	465.422
	af: voorziening oninbare vorderingen	(579)	(6.044)
		<u>462.678</u>	<u>459.378</u>
1.5.2	OCW	31-12-2022	31-12-2021
		€	€
	(Meerjarige) doelsubsidies OCW		
	Rekening courant OCW	0	133.021
		<u>0</u>	<u>133.021</u>
1.5.7	Overige vorderingen	31-12-2022	31-12-2021
		€	€
	Gemeente Den Haag	394.642	0
	Gemeente Leiden	0	49.229
	Gemeente Rotterdam	37.708	335.964
	Rekening-courant Stichting Fonds tot Steun Haagse Vrije School	9.600	0
	Met personeel te verrekenen	900	4.899
	Overigen	18.513	47.540
		<u>461.363</u>	<u>437.632</u>
<p>In 2022 is het huisvestingsproject van IWSTH gestart. Hiervoor is een subsidie toegekend door de gemeente Den Haag ad € 443.129. Gedurende 2022 is van dit bedrag € 0 ontvangen. In totaal heeft de stichting tot en met 2022 € 394.642 aan kosten gemaakt. De totale begroting voor dit project betreft € 443.129, ca € 48.487 wordt in 2024 gerealiseerd. Hiervoor is de stichting voor € 1.260 (aanneemsom incl. BTW) verplichtingen aangegaan. Tijdens de uitvoering is een constructiefout geconstateerd. In 2023 wordt overleg gevoerd met de gemeente over de oplossing hiervan. Omdat dit deel valt onder verantwoording van de gemeente is dit geen onderdeel van de voorziening groot onderhoud. De stichting zal zelf niet bijdragen in de kosten van dit project.</p>			
1.5.8	Overlopende activa	31-12-2022	31-12-2021
		€	€
	Vooruitbetaalde kosten	354.894	693.778
	Nog te ontvangen bedragen	49.090	72.835
	Nog te ontvangen rente	24.163	0
	Overigen	0	0
		<u>428.147</u>	<u>766.613</u>
1.7	Liquide middelen	31-12-2022	31-12-2021
		€	€
1.7.1	Kasmiddelen	12.561	6.540
1.7.2	Tegoeden op bankrekeningen	8.787.984	6.641.123
1.7.3	Deposito's en spaarrekeningen	195.259	898.397
		<u>8.995.804</u>	<u>7.546.060</u>

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de Stichting.

Model D: Toelichting op het Eigen Vermogen

2.1	Eigen vermogen	Saldo	Mutaties 2021		Saldo	Mutaties 2022		Saldo
		ultimo 2020	Resultaat	Overige	ultimo 2021	Resultaat	Overige	ultimo 2022
		€	€	€	€	€	€	€
2.1.1	Stichtingskapitaal							
	Leiden	45.423	0	0	45.423	0	0	45.423
		<u>45.423</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>45.423</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>45.423</u>
2.1.1	Algemene reserve Publiek							
	Algemeen	51.888	0	0	51.888	0	0	51.888
	Leiden	(25.742)	347.468	(128.964)	192.762	79.901	9.844	282.508
	Rotterdam	874.232	740.548	(395.141)	1.219.638	260.086	(54.280)	1.425.445
	Waaltdorperweg	(267.012)	680.053	(55.953)	357.088	39.445	39	396.572
	Abbenbroekweg	(56.255)	30.343	0	(25.912)	(173.271)	(4.864)	(204.047)
	IWSTH	(179.699)	0	0	(179.699)	(152.829)	0	(332.528)
		<u>397.411</u>	<u>1.798.412</u>	<u>(580.058)</u>	<u>1.615.765</u>	<u>53.332</u>	<u>(49.260)</u>	<u>1.619.837</u>
2.1.1	Algemene reserve Privaat							
	Algemeen	0	0	0	0	0	0	0
	Leiden	510.425	0	0	510.425	0	0	510.425
	Rotterdam	229.187	0	0	229.187	200.000	0	429.187
	Waaltdorperweg	945.248	0	0	945.248	0	0	945.248
	Abbenbroekweg	225.140	0	0	225.140	0	0	225.140
	IWSTH	140.000	0	0	140.000	0	0	140.000
		<u>2.050.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2.050.000</u>	<u>200.000</u>	<u>0</u>	<u>2.250.000</u>
2.1.2	Bestemmingsreserves Publiek							
	Algemeen	19.744	0	0	19.744	0	0	19.744
	Leiden	234.514	0	128.964	363.477	0	(9.844)	353.633
	Rotterdam	575.911	0	395.141	971.052	0	54.280	1.025.332
	Waaltdorperweg	430.200	0	55.953	486.153	0	(39)	486.113
	Abbenbroekweg	54.166	0	0	54.166	0	4.864	59.030
		<u>1.314.535</u>	<u>0</u>	<u>580.058</u>	<u>1.894.593</u>	<u>0</u>	<u>49.260</u>	<u>1.943.853</u>
		<u>3.807.369</u>	<u>1.798.412</u>	<u>0</u>	<u>5.605.781</u>	<u>253.332</u>	<u>0</u>	<u>5.859.113</u>
2.1.2	Bestemmingsreserves Publie							
		Saldo	Mutaties 2021		Saldo	Mutaties 2022		Saldo
		ultimo 2020	Resultaat	Overige	ultimo 2021	Resultaat	Overige	ultimo 2022
		€	€	€	€	€	€	€
	Algemeen							
	Project Wiki	19.744	0	0	19.744	0	0	19.744
	Leiden							
	Personeel	154.704	0	159.234	313.938	0	20.426	334.364
	Gebouw	79.810	0	(30.270)	49.540	0	(30.270)	19.269
	Rotterdam							
	Personeel	168.497	0	406.567	575.064	0	65.705	640.769
	Gebouw	407.414	0	(11.426)	395.988	0	(11.426)	384.563
	Waaltdorperweg							
	Personeel	282.497	0	65.504	348.001	0	20.194	368.195
	Gebouw	117.703	0	(9.551)	108.152	0	(20.233)	87.918
	Aanpassing leerlingvolgsyste	30.000	0	0	30.000	0	0	30.000
	Abbenbroekweg							
	Personeel	54.166	0	0	54.166	0	4.864	59.030
		<u>1.314.535</u>	<u>0</u>	<u>580.058</u>	<u>1.894.593</u>	<u>0</u>	<u>49.260</u>	<u>1.943.853</u>

Algemene reserve privaat

In de jaren voorafgaand aan de huidige governance structuur (voor 2009) heeft de stichting er bewust voor gekozen om de kosten die goed (vrijeschool) onderwijs vergen inzichtelijk te maken. Dit gebeurde door expliciet zichtbaar te maken dat het tekort op de rijksmiddelen tot een negatief exploitatieresultaat leidde, en derhalve tot een negatief publiek vermogen.

Dit tekort werd vervolgens gecompenseerd door een overschot op de private inkomsten, met name voortvloeiend uit de ouderbijdragen. Dit leidde tot een aanzienlijke algemene private reserve. Na 2009 is besloten om afscheid te nemen van deze systematiek, waardoor de negatieve algemene publieke reserve geleidelijk aan is afgenomen. Het private deel is echter nog steeds substantieel en dekt de extra risico's die de school loopt door meer uitgaven te doen dan waar de rijksmiddelen de scholen toe in staat stellen.

In verband met de negatieve rente op vermogen bij commerciële banken is in 2020 besloten om over te gaan op schatkistbankieren.

Omdat er geen private middelen ingebracht kunnen worden is een deel van de private reserves herbested als publiek vermogen.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve Project Wiki is door de bestuurder aangebracht en dient ter dekking van toekomstige kosten in verband met het verzamelen en digitaliseren van informatie aangaande het periode-onderwijs en het in breder verband beschikbaar stellen van deze informatie.

De bestemmingsreserve personeel is aangebracht door de bestuurder en dient ter dekking van toekomstige BAPO-lasten, opleidingskosten en ontvangen NPO middelen en middelen voor strategisch personeelsbeleid, begeleiding en verzuim 2022.

In 2022 is aanvullende bekostiging ontvangen van OCW in het kader van NPO. Hiervan is € 560.447 gereserveerd en bestemd voor 2023 tot en met 2025. Deze is opgenomen onder de personele bestemmingsreserve.

In 2022 is aanvullende bekostiging ontvangen van OCW in het kader van strategisch personeelsbeleid. Het collectieve deel is bestemd in de personele bestemmingsreserve evenals een deel van de individuele middelen. Het gereserveerde bedrag van € 669.948 valt vrij in 2023.

De bestemmingsreserve inrichting gebouw is aangebracht door de bestuurder en dient ter dekking van uitgaven voor de inrichting van de gebouwen.

2.2	Vorzieningen	Saldo	Mutaties			Saldo
		ultimo 2021	Dotaties	Onttrekking	Vrijval	ultimo 2022
						0
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	640.629	391.667	(53.804)	(34.112)	944.380
2.2.3	Onderhoudsvoorzieningen	1.077.858	482.500	(138.889)	(65.171)	1.356.298
		<u>1.718.487</u>	<u>874.167</u>	<u>(192.693)</u>	<u>(99.283)</u>	<u>2.300.678</u>
		< 1 jaar	> 1 en < 5 jaar	> 5 jaar	totaal	
	Personeelsvoorzieningen	99.279	340.952	504.149	944.380	
	Onderhoudsvoorzieningen	468.173	489.911	398.214	1.356.298	
2.2.1	Personeelsvoorzieningen					
	Personeelsvoorziening ambtsjubilea	148.606	2.336	(5.005)	0	145.937
	Personeelsvoorziening duurzame inzetbaarheid	326.802	314.673	(32.738)	0	608.738
	Personeelsvoorziening WW-uitkeringen	37.627	26.413	(16.061)	(12.967)	35.012
	Personeelsvoorziening langdurig ziek	127.594	48.245	0	(21.146)	154.693
		<u>640.629</u>	<u>391.667</u>	<u>(53.804)</u>	<u>(34.112)</u>	<u>944.380</u>
		Saldo	Mutaties			Saldo
		ultimo 2021	Dotaties	Onttrekking	Vrijval	ultimo 2022
		€	€	€	€	€
2.2.3	Onderhoudsvoorzieningen					
	Den Haag	248.405	55.000	(103.263)	(20.110)	180.032
	Leiden	289.784	90.000	(17.585)	(8.388)	353.811
	Rotterdam	424.725	164.000	(3.385)	(36.673)	548.667
	Abbenbroekweg	114.944	143.500	(14.656)	0	243.788
	IWSTH	0	30.000	0	0	30.000
		<u>1.077.858</u>	<u>482.500</u>	<u>(138.889)</u>	<u>(65.171)</u>	<u>1.356.298</u>
2.3	Langlopende schulden					
		Saldo	Mutaties			Saldo
		ultimo 2021	Dotaties	Onttrekking	Aflossing	ultimo 2022
		€	€	€	€	€
2.3.5	Stichting Fonds tot Steun	0	0	0	0	0
	Overige langlopende schulden	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
2.4	Kortlopende schulden					
2.4.3					<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
					€	€
	Crediteuren				494.862	818.501
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen				<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
					€	€
	Loonheffing				1.118.634	1.058.080
	Participatiefonds				106	0
	Risicofonds				70.277	6.415
	Vervangingsfonds				93	83
	WAO-overheid				0	0
					<u>1.189.110</u>	<u>1.064.578</u>
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen				<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
					€	€
	OP/IP/NP/FPU				313.888	293.953
	VUT/ FPU				0	0
	IPAP				909	909
	Premie Partner Plus Pensioen				0	0
					<u>314.797</u>	<u>294.862</u>
2.4.9	Overige kortlopende schulden				<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
					€	€
	Waarborg kluisjes				9.492	12.528
	Rekening-courant Federatie voor Zorg aan Vrije Scholen in Zuid-Holland				0	0
	Netto salarissen				5.190	12.441
	Sint Petersburg				7.883	7.883
	Overigen				32.891	21.266
					<u>55.456</u>	<u>54.118</u>

2.4.10	Overlopende passiva	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
		€	€
2.4.10.1	Vooruitontvangen subsidies OCW	267.010	55.617
2.4.10.2	Vakantiegeld	709.249	651.440
	Bindingstoelage	68.491	56.761
	Vooruitgeboekte ouderbijdragen t.b.v. 2023 resp. 2022	993.211	901.223
	Vooruitontvangen bedragen	23.098	23.098
	Vooruitontvangen gemeente Rotterdam	112.665	19.469
	Te betalen subsidie gemeente Den Haag	10.033	0
	Overigen	<u>265.685</u>	<u>144.702</u>
		<u><u>2.449.442</u></u>	<u><u>1.852.310</u></u>

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule
(Regeling ROS art. 1.3, lid 2 sub a)

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2022	De prestatie is ultimo 2022 conform de subsidiebeschikking	
		Datum				geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
				€	€		
Lerarenbeurs 2021/2022	1177347-1	21-09-21		31.374	31.374	X	
Lerarenbeurs 2022/2023	1277452-1	22-08-22		29.423	12.260		X
VSV VO vast 2022	1181857-1	22-11-21		17.500	17.500	X	
VSV VO variabel 2022	1288719-1	22-11-22		8.500	8.500	X	
Heterogene brugklassen	SHB210209	8-2-2022		100.000	33.333		X
Heterogene brugklassen	SHB210210	8-2-2022		100.000	33.333		X
Heterogene brugklassen	SHB210211	8-2-2022		100.000	33.333		X
Capaciteitentesten 2022	CAP22-95785	24-3-2022		40.160	40.160	X	
Doorstroomprogramma VMBO - HAVO 2022	DHAVO22025	5-7-2022		9.100	9.100	X	
Doorstroomprogramma VMBO - HAVO 2022	DHAVO22037	5-7-2022		24.500	24.500	X	
Zij-instroom	1160530-1	20-07-21		20.000	20.000	X	
Zij-instroom	1253411-1	20-05-22		40.000	16.667		X
Zij-instroom	1288308-1	22-11-22		20.000	8.333		X
Zij-instroom	1189721-1	21-12-2021		20.000	20.000	X	
Zij-instroom	1240467-1	15-4-2022		20.000	10.064		X
Zij-instroom	1308527-1	20-12-2022		20.000	15.090		X
		Totaal		<u>600.557</u>	<u>333.547</u>		

In 2022 zijn geen subsidies ontvangen zonder verrekeningsclausule.

B7 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Contracten

Energiekosten

Energiekosten zijn Europees aanbesteed via Energie voor Scholen. Aanbesteding vond plaats voor 2021 tot en met 2025.

Schoolboeken

Met ingang van het schooljaar 09/10 is de school wettelijk verplicht de schoolboeken gratis te verstrekken aan de leerlingen.

Vanaf het schooljaar 2010/2011 is er sprake van een contract dat Europees is aanbesteed bij van Dijk.

De totale uitgaven in 2022 bedroegen € 475.632.

Met ingang van 1 december 2019 is een nieuw contract aangegaan met van Dijk. Dit contract is Europees aanbesteed.

Dit contract eindigt op 1 augustus 2024.

Voor 2023 en verder is de verwachting dat de uitgaven aan schoolboeken bij van Dijk € 500.000 zullen bedragen.

Schoonmaakdiensten

In 2022 vond opnieuw Europese Aanbesteding plaats voor schoonmaakdiensten conform de regelgeving.

Er is sprake van een contractduur van 3 jaar. De jaarlijkse kosten bedragen € 335.752.

Het nieuwe contract is ingegaan op 22 augustus 2022.

Administratiekantoor

De aanbesteding van het administratiekantoor is in 2018 afgerond. Omdat de totale aanneemsom onder de Europese Aanbestedingsnorm ligt heeft dit plaatsgevonden op basis van vijf offertes.

Hardware

Aanbesteding voor hardware heeft tot een raamcontract geleid met twee partijen, waardoor de komende vier jaar steeds voor het meest aantrekkelijke aanbod gekozen kan worden.

Kopieermachines

In 2019 heeft de aanbesteding van kopieermachines plaatsgevonden.

Garantstelling

Stichting Fonds tot Steun staat met ingang van 16 januari 2012 garant voor het bouwbudget van de Abbenbroekweg ter hoogte van € 495.000.

Jaarlijks wordt een deel van deze garantstelling afgebouwd. Ultimo 2022 bedraagt de garantstelling € 45.000.

Met ingang van 2024 komt te garantstelling te vervallen.

Eeuwigdurende vordering OCW

In RJ 660.24 bestaat de mogelijkheid voor onderwijsinstellingen in het Voortgezet Onderwijs om op basis van de Regeling Onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs een vordering op te nemen.

Het voorwaardelijke karakter van deze vordering (uitkering zal alleen bij liquidatie plaatsvinden) leidt tot een nihil-waardering (RJ660.204, jaar-editie 2010). De stichting heeft daarom de vordering niet opgenomen in de balans.

De vordering bedraagt maximaal 7,5% van de basisbekostiging. In 2022 is dit een bedrag van € 1.531.920 .

B8 Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten

Baten		begroting			
		2022	2022	2021	
3.1	Rijksbijdragen	€	€	€	
3.1.1	Rijksbijdragen OCW				
	Personeel	22.411.795	21.685.493	17.985.406	
	Materieel	351.781	347.695	2.248.896	
		<u>22.763.576</u>	<u>22.033.188</u>	<u>20.234.302</u>	
3.1.2	Overige subsidies OCW	3.872.095	2.865.467	4.736.594	
3.1.4	Baten Samenwerkingsverband	457.850	361.030	443.817	
		<u>27.093.521</u>	<u>25.259.685</u>	<u>25.414.713</u>	
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies		begroting			
		2022	2022	2021	
		€	€	€	
3.2.1	Gemeentelijke bijdragen en subsidies	704.320	428.162	763.053	
3.2.2	Overige overheidsbijdragen	0	0	0	
		<u>704.320</u>	<u>428.162</u>	<u>763.053</u>	
De bijdragen van de Gemeente Den Haag bestaan uit:					
	Klokuurvergoeding	05WB	33.542	29.600	33.428
	Brede buurtschool activiteiten PO	05WB			8.000
	Conciërgeregeling	05WB	4.823	4.356	4.356
	Culturele activiteiten PO	05WB	7.465	3.554	3.554
	Loonkostensubsidie	05WB	45.357	33.000	34.396
	Inrichting IWSTH	05WB	0	20.000	21.400
	Onderwijsleerpakket IWSTH	05WB	0	20.000	0
	Schoolveiligheid PO	05WB	5.000		0
	G5-Noodplannen via penvoerder	05WB	22.791		60.528
	Verrekening subsidie 2021	05WB	-10.033		0
	Veilige school VO	16TV	10.000		10.000
	Verlengde schooldag	16TV	0		17.183
	Brede buurtschool	16TV	0		77.740
	Studieondersteuning	16TV	0		13.547
	Extra en intensieve leertijd VO	16TV	108.470		0
	Bijdragen gemeente Leiden		216.814	170.152	255.382
	Bijdragen gemeente Rotterdam		260.090	147.500	223.539
			<u>704.320</u>	<u>428.162</u>	<u>763.053</u>
3.5 Overige baten		begroting			
		2022	2022	2021	
		€	€	€	
3.5.1	Verhuur	60.001	50.000	48.965	
3.5.2	Ouderbijdragen	1.850.292	1.865.960	1.792.466	
3.5.6	Bijdrage leermiddelen	0	0	0	
3.5.6	Omzet kantine	40.170	34.000	26.438	
3.5.6	Bijdrage schoolreizen	495.068	480.000	253.650	
3.5.6	Overige	334.500	229.500	434.471	
		<u>2.780.031</u>	<u>2.659.460</u>	<u>2.555.990</u>	
4.1 Personeelslasten		begroting			
		2022	2022	2021	
		€	€	€	
	Brutolonen en salarissen	16.787.101	15.383.186	15.055.022	
	Sociale lasten	2.841.785	2.942.529	2.591.992	
	Pensioenlasten	<u>2.711.824</u>	<u>2.648.276</u>	<u>2.511.175</u>	
4.1.1	Lonen en salarissen	22.340.709	20.973.991	20.158.189	
	Dotaties personele voorzieningen	391.667	0	289.278	
	Personeel niet in loondienst	1.178.941	700.000	1.026.563	
	Reis- en verblijfskosten	4.905	8.000	5.806	
	Overig	<u>867.831</u>	<u>550.500</u>	<u>572.459</u>	
4.1.2	Overige personele lasten	2.443.344	1.258.500	1.894.106	
4.1.3	Af: uitkeringen	(382.068)	(100.000)	(407.432)	
	doorberekende personele lasten	0	0	0	
	Personeelslasten	<u>24.401.985</u>	<u>22.132.491</u>	<u>21.644.863</u>	
Het gemiddeld aantal fte was:					
	OP	194,56		191,34	
	OOP	67,85		54,22	
	Directie	6,88		7,41	
		<u>269,29</u>		<u>252,97</u>	

4.2	Afschrijvingen	begroting		
		2022	2022	2021
		€	€	€
4.2.2.1	Gebouwen en terreinen	51.657	123.607	53.285
4.2.2.2	Inventaris en apparatuur	365.691	400.727	341.309
	Afschrijvingen	417.348	524.334	394.594

4.3	Huisvestingslasten	begroting		
		2022	2022	2021
		€	€	€
4.3.1	Huur	222.294	251.000	219.490
4.3.3.1	Dotatie onderhoudsvoorziening	417.329	334.500	206.058
4.3.3.2	Klein onderhoud en exploitatie	283.590	239.000	294.977
4.3.4	Energie en water	322.150	385.000	294.689
4.3.5	Schoonmaakkosten	575.244	548.200	504.983
4.3.6	Heffingen	69.543	85.500	73.360
4.3.7	Overige	56.435	55.000	81.860
	Huisvestingslasten	1.946.585	1.898.200	1.675.417

4.4	Overige lasten	begroting			
		2022		2022	2021
		€	€	€	€
4.4.1	Administratie en beheerslasten				
	Administratie en beheer	2.561.583		2.208.386	2.299.805
	Accountantskosten	40.441		40.000	37.610
			2.602.024	2.248.386	2.337.415
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen				
	Inventaris en apparatuur	22.415		19.000	22.126
	Leermiddelen	880.157		798.200	789.563
			902.572	817.200	811.689
4.4.3	Dotatie overige voorzieningen		0	0	0
4.4.4	Overige				
	Wervingskosten	73.318		52.500	64.018
	Representatiekosten	5.402		13.000	2.021
	Overige	0		0	0
			78.720	65.500	66.039
	Overige lasten	3.583.316	3.131.086	3.215.143	

De administratie- en beheerslasten overschrijden op diverse posten, zoals automatiseringskosten, kopieerkosten, vergaderkosten, kosten van projecten, aanschaf klein inventaris, praktische leerroom, VAVO-onderwijs, leerlingenkrant en diverse leerlinggebonden kosten.

De accountantskosten zijn als volgt te specificeren:

	Boekjaar	
	2022	2021
	€	€
Controlekosten jaarrekening	31.382	31.965
Controlekosten overige subsidieverklaringen	9.059	5.645
Verrekeningen voorgaande jaren	0	0
Overige niet controlediensten	0	0

5	Financiële baten en lasten	begroting		
		2022	2022	2021
		€	€	€
5.1	Financiële baten			
	Rentebaten	24.693	0	0
		24.693	0	0

De rentebaten zijn gedaald doordat het rentepercentage dat door de bank vergoed wordt aanzienlijk gedaald is.

5.5	Financiële lasten	begroting		
		2022	2022	2021
		€	€	€
	Rentelasten	0	0	5.327
		0	0	5.327
		24.693	0	(5.327)

B9**Model E: Verbonden partijen**

In 2010 is statutair bepaald dat de samenstelling van het bestuur en de Raad van Toezicht van de Stichting De Vrije School en Stichting Vrije Scholen Zuidwest Nederland gelijk dienen te zijn.

<u>Naam</u>	<u>Zetel</u>	<u>Code activiteiten</u>	<u>Eigen vermogen 31-12-2022</u>	<u>Exploitatie saldo 2022</u>	<u>Deelname percentage</u>	<u>Consolidatie</u>
Stichting Fonds tot Steun Haagse Vrije School	Den Haag	4	483.616	(2.169)	0%	Nee

B10 WNT verantwoording

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland van toepassing zijnde regelgeving: het WNT maximum voor het onderwijs.

Het bezoldigingsmaximum in 2022 voor de Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland is € 168.000.

Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1	J.H.B. Jansen
Gegevens 2022	
Functie(s)	Bestuurder
Gegevens 2022	
Duur dienstverband	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	ja
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen	nvt
18 maanden werkzaam?	
Individueel WNT-maximum	168.000
Bezoldiging	
Beloning	138.974
Belastbare onkostenvergoedingen	0
Beloningen betaalbaar op termijn	22.687
<i>Subtotaal</i>	<i>161.661</i>
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	nvt
Totaal bezoldiging	161.661
Motivering indien overschrijding: zie	nvt
Gegevens 2021	
Duur dienstverband	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Bezoldiging 2021	
Beloning	136.400
Belastbare onkostenvergoedingen	314
Beloningen betaalbaar op termijn	22.424
Totaal bezoldiging 2021	159.137
Individueel WNT-maximum 2021	163.000

Vermelding alle toezichhouders

bedragen x € 1	M. de Bruine	W.M. van Ewijk	K.C. Jansen	M. Vreeburg	T.C.W. van Schie
Gegevens 2022					
Functie(s)	Lid Raad van Toezicht	Voorzitter van Toezicht	Raad	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	16.800	25.200	16.800	16.800	16.800
Bezoldiging					
Beloning	4.282	5.972	4.282	3.584	4.515
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal</i>	<i>4.282</i>	<i>5.972</i>	<i>4.282</i>	<i>3.584</i>	<i>4.515</i>
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0	0
Totaal bezoldiging	4.282	5.972	4.282	3.584	4.515
Motivering indien overschrijding:	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2021					
Duur dienstverband in 2021	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2021					
Beloning	4.282	5.972	4.282	3.351	4.552
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2021	4.282	5.972	4.282	3.351	4.552
Individueel WNT-maximum 2021	16.300	24.450	16.300	16.300	16.300

ZWN is ingedeeld in klasse D omdat de stichting 11 complexiteitspunten heeft:

Totale baten € 24.378.588 = 5 tot 25 miljoen = 4 punten

Aantal leerlingen 2.834 = 2.500 - 10.000 = 3 punten

Gewogen aantal onderwijssoorten = PO, VMBO, HAVO, VWO = 4 punten

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

De overige modellen zoals voorgeschreven in het verantwoordingsmodel WNT 2022 zijn niet van toepassing.

B11 Beleidsinfo VO

	Lasten administratie €	Lasten huisvesting €	Lasten leermiddelen €	Lasten meubilair €	Baten Ouderbijdragen €	Lasten Schoonmaken	Baten Sponsoring €	Baten Totaal €	Lasten Totaal €
Bovenschools	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16TV	2.341.557	1.541.783	811.933	112.597	1.313.782	471.525	0	26.411.429	25.855.455
<u>Totaal bestuur</u>	<u>2.341.557</u>	<u>1.541.783</u>	<u>811.933</u>	<u>112.597</u>	<u>1.313.782</u>	<u>471.525</u>	<u>0</u>	<u>26.411.429</u>	<u>25.855.455</u>

Beleidsinfo PO

	Lasten administratie €	Lasten huisvesting €	Lasten leermiddelen €	Lasten meubilair €	Baten Ouderbijdragen €	Lasten Schoonmaken	Baten Sponsoring €	Baten Totaal €	Lasten Totaal €
Bovenschools	0	0	0	0	0	0	0	0	0
05WB	220.026	404.802	68.224	25.513	536.510	103.719	0	4.166.443	4.493.779
<u>Totaal bestuur</u>	<u>220.026</u>	<u>404.802</u>	<u>68.224</u>	<u>25.513</u>	<u>536.510</u>	<u>103.719</u>	<u>0</u>	<u>4.166.443</u>	<u>4.493.779</u>

Ondertekening van de jaarrekening

Den Haag, 19 juni 2023

De bestuurder,

Dhr. J.H.B. Jansen

De Raad van Toezicht,

Dhr. W.M. van Ewijk
Voorzitter

Dhr. M. de Bruine

Mw. K.C. Jansen

Mw. M. Vreeburg

Dhr. T.C.W. van Schie

Aan de raad van toezicht en
het bestuur van
Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland
Waalsdorperweg 12
2597 JB DEN HAAG

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2022;
- de staat van baten en lasten over 2022; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens; en
- de bijlagen: B1, B2 en B3.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf '2.3.1. Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn.
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 19 juni 2023

Horlings Accountants & Belastingadviseurs B.V.

Was getekend

Mevrouw C. Rabe
Registeraccountant

C2 Bestemming van het resultaat

Het exploitatiesaldo over 2022 is volgens onderstaand overzicht toegevoegd cq. onttrokken aan de reserves.

	€	€
Resultaat voor resultaatbestemming		
Algemeen		
Leiden	79.901	
Rotterdam	460.086	
Waalsdorperweg	39.445	
Abbenbroekweg (PO)	(173.271)	
IWSTH (PO)	(152.829)	
Totaal resultaat voor resultaatbestemming		<u>253.331</u>
Mutatie bestemmingsreserves		
Algemeen	0	
Leiden	9.844	
Rotterdam	(54.280)	
Waalsdorperweg	39	
Abbenbroekweg (PO)	(4.864)	
Totaal onttrekking uit bestemmingsreserves		<u>(49.260)</u>
Totaal dotatie algemene reserve		<u>204.071</u>

C3 **Gebeurtenissen na balansdatum**

Er hebben geen gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden, welke impact hebben op de jaarstukken 2022.

D1 Gegevens van de rechtspersoon

Naam instelling: Stichting De Vrije Scholen Zuidwest Nederland
Adres: Waalsdorperweg 12
Postcode/plaats: 2597JB DEN HAAG

Postadres: Waalsdorperweg 12
Postcode/plaats: 2597JB DEN HAAG

Telefoon: 070-3244300
Fax: 070-3248600
E-mail: vrijeschool@vsdenhaag.nl
Internetsite:

Bestuursnummer: 95785

Contactpersoon: Mr.J.H.B. Jansen
Telefoon: 070-3244300
Fax: 070-3248600
E-mail: personeel@vsdenhaag.nl

Brinnummer: 16TV / 05WB

Naam

1 Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland	vestiging VO	Leiden	16TV
2 Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland	vestiging VO	Rotterdam	16TV
3 Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland	vestiging VO	Den Haag	16TV
4 Stichting Vrijescholen Zuidwest Nederland	PO	Den Haag	05WB

D2 Segmentatie

Balans	€ VO	€ PO	€ Totaal	
1.2	Materiële vaste activa	1.641.199	523.328	2.164.527
1.3	Financiële vaste activa	95.556	55.383	150.939
1.5	Vorderingen	854.693	497.496	1.352.188
1.7	Liquide middelen	<u>8.994.967</u>	<u>837</u>	<u>8.995.804</u>
	Totaal activa	11.586.415	1.077.043	12.663.458
2.1	Eigen Vermogen	5.971.518	-112.405	5.859.113
2.2	Voorzieningen	1.956.547	344.131	2.300.678
2.3	Langlopende schulden	0	0	0
2.4	Kortlopende schulden	<u>3.658.350</u>	<u>845.317</u>	<u>4.503.667</u>
	Totaal passiva	11.586.415	1.077.043	12.663.458
		€ VO	€ PO	€ Totaal
3.1	Baten			
	Rijksbijdragen OCW	23.677.930	3.415.591	27.093.521
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	606.266	116.146	722.412
3.5	Overige baten	<u>2.127.233</u>	<u>634.706</u>	<u>2.761.939</u>
	Totaal baten	26.411.429	4.166.443	30.577.872
	Lasten			
4.1	Personeelslasten	20.700.794	3.701.191	24.401.985
4.2	Afschrijvingen	348.980	68.368	417.348
4.3	Huisvestingslasten	1.541.783	404.802	1.946.585
4.4	Overige lasten	<u>3.263.898</u>	<u>319.418</u>	<u>3.583.316</u>
	Totaal lasten	<u>25.855.455</u>	<u>4.493.779</u>	<u>30.349.234</u>
	Saldo baten en lasten	555.974	(327.336)	228.638
5	Financiële baten en lasten	23.458	1.235	24.693
	Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>579.432</u>	<u>(326.101)</u>	<u>253.331</u>
	Resultaatbestemming	(44.396)	(4.864)	(49.260)
	Resultaat na resultaatbestemming	<u>535.036</u>	<u>(330.965)</u>	<u>204.071</u>